

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1934

II aastakäik

Toimetaja dr. agr. A. MILJAN. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetuse ja tallitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, tlef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 3

Märts

Eesti efiifade testament.

Seda loeti Tartus maanoorte päeval.

Deebruari keskel peeti Tartus maanoorte päeva ja põllumeeste lõikuspidu. Maarahvas oli kogunenud nõnda palju, kui „Vanemuise“ feinte wahela suudeti mahutada. Ka riigi wanem oli kohal ja rääkis väga armsasti ning süütawalt. Ja hiljem kõneles Tartu ülikooli Eestimaa õiguse ajaloo professor J. Uluots. Tema seletas kuulajatele Eesti efiifade testamenti. Sellest ei ole veel üfski kõnemes warem rääkinud. Selge mõitekäit ja raudne loogika on professor Uluotsa kõnes. Seda kuulamine ammuli suuga hinge pidades.

Professor J. Uluotsal on omane ajalooline eluwaatus. Aastafajad on tema filmis lühike aeg. Rahwad elawad neid kiiresti üle, rahwad elawad aastatuhandaid. Nagu inimene on algul laps, kasvab täisealiseks, elab ja tegutseb, hakkab wananema, jääb nõbraks, wariseb mulda, nõndafama ka rahwas elab läbi tõusud ja mõonad ning võib lord kaduda elu näitelawalt.

Spetlit on waadelba rahwaste ajalugu. See on ritas kirjudest sündmustest. Ajalool on üfs suur woorus: ta on õiglane. Rahwaste õigust wõidakse rängasti rikkuda ja jalge alla tallata, kuid neid ei saa häwitada. Uja jooksul seawad rahwad oma rikutud õigused jälle jalule. Need õigused ei igane iialgi, waid nad maffawad aastafadu ja tuhandeid. Ajalooline õiglus on igawene.

Rahwaste elujärje tõusu ja edu kannawad suured ideed. Kui rahwaste elus efsle kerkiwad kauged ülesanded, mis agul näiwad päris kättesaamatuina, siis ei takista see omelt mitte nende teostamise poole püüdmist. Selles sihtkindlas püüdmises rahwad kasvawad suurteks, ühine õilis eesmärk teeb neid seesmiselt tugewaks, nad jõuawad oma ideaalibele tunduvalt lähemale.

Rõrgeb paleuseb annawad rahwastele elutahet, elujõudu. Tahame — suudame.

Rõdunemise ja lagunemise tundemärgid hakkawad aga rahwaste elus peagi ilmiks tulema, kui neil kaomad ideaalid. Oma igatsuste tipul jõudnud rahwas kaotab elu eesmärgi, tema liikmetel ei ole ühist ülesannet, mille heats jõudu pingutada ja jõudu arendada, rahwa elu waibub uinakusse, mis on tappew. Rahwa enesekaitse tung langeb, piiseline mõnlemine mõtab maad, kuna walitsejad muutuwad omakafalikuks ja äraandlikuks, waabrid aga aplatsiks püranduse jagajateks. Nõnda mõiwad allakäinud rahwad aegapidi jälsetult kaduda.

Ajalugu pakub rahwaste tõusust ja langusest kujulaid näiteid.

Suwitawat pilti pakub Eesti rahwa elu waatlemine ajaloo walguses. Meie rahwas elas aastasadade eest praegusel kodumaal waba rahwana. Teised rahwad tulid ja wiisid meilt iseseiswuse. Kaitsed wabaduse tagasiwõitmiseks ebadnnestusid. Aga siiski ei wantunud rahwa ust ajaloolisesse õiglusesse, rahwa waimuwaras kanti edasi põlwest põlwe muinaslugusid endisesi priipõlmes ja õhwtati lootusi parematest aegadest, mil lord Kalew jõuab koju Eesti põlwe õnnelikuks looma. Nõnda oleme elanud ja wälja kannatanud wägewate rõhumist aastasadu, kuid meie iseseiswuse ja wabaduse ideaal on meie justidel ikka selgelt filmade ees seisnud, kuni kätte jõudis ajalootund, et see kõik pidi teostuma, et ajalugu wõis oma õiguse maksma panna.

Eesti rahwa wabastamise ja Eesti iseseiswuse saawutamise mõte on juba mõõdunud sajandi teiest poolest peale toonud meie rahwale suure rahwusliku tõusu aja, wabaduse idee on meie rahwalikmetele annud suurt jõudu wõitlemiseks, omariikluse ideaal on mehed teinud õhwrimeelseteks.

Meie saime oma eesmärgi kätte waba ja iseseiswa riigi näol, nüüd oleme juba 15 aastat elanud omas riigis ja oleme wõinud oma elu ferralpada parema äratundmise järgi. Sellega ühlast näib meie rahwa suurtel hullkadel ka kaugem ideaal filmade eest kadunud olewat. See ideaal, mis on kates, ei ole enam ideaal, waid on tõelik elu. Kuid kiistawaks muutub selle elu otstarb. Ideaalideta elu ei paku rahwale huwi, ei ebene ega arene.

Meie rahwa elus on wiimastel aastatel juba mingit seisakut ja isegi lagunemise nähtusi märgata. Waabrid hakkawad warjatud kujul meie oma abitätt pakkuma, et meid jäädawalt oma küünite wahlele saada, tundmata allikatest woolab ainelist jõudu meie rahwas maenulikude liikumiste ja hõõrumiste õhutamiselt, ei puudu ka iseloomulikud mahamüümised. Ühe sõnaga, kaanad kipuwad lähedale, nende nofad haistwad lõhna.

Siiski — meie seisuford ei ole ometi mitte lootusetu, sest effiteel on need, kes arwawad, et ajalugu Eesti rahwa kohta oma lõpufõna on wõlnud, et meie ajalooline õigus täies ulatuses on jalule seatud. On tarwis tundma õppida Eestiõugu rahwaste efsiade testamenti ja siis meie tuleme hoopis teissugustele osustele. Eesti rahwa wabadus ja riiklik iseseiswus on alles wälke oja sellest testamendis, mis meie päewil on täitmist leidnud. Aga palju suurem oja kaugemas minewikus rikutud õigustest on alles jalule seadmata. Ka selleks lohuštub meid Eesti efsiade testament. Ei pruugi heituda, et selle testamendi täitmine on ülesanne, mis meil praegu käib ülejõu. Miš peawad siis ideaalid nii kätteaadawad olema, miš peame ainult lähedaid eesmäkte püüdma ja kaugemad jätame tähelepanemata! Rahwusideaalide poole püütakse järelejätmatult aastasadu. Nende keses on aega kaswada, jõudu koguda, suurels sirguda. Sellepärast nähkem ka wiie ja kuuesaja ning weelgi kauema aja pärast saawu: tatarwaid eesmäkte! Rahwaste iga on pill ja ajalugu õiglane...

Rohkem professor ei ütelnudki. Tema filmad wälkusid. Tema sõnad kõlasi nii pool prohmetlikult. Kuulajad olid kogu aeg kõrgepinge all. Nüüd sõnwasas sõde, saali teffis lohin, ürgjõuline maru, kateplakutamine, läbiõegi hüübed: õige, elagu, hõisfa!

Eesti hõisade testamendi awamine kaugesi minewikust tõi meie elulähedase ilmutuse kaugesi tulewikust ja meie waimufilmade ette kerfisiid tõeliku elamufena sõnad: Soome-Ugri-Ukalo-Mtai!

See pole ajalugu, see on eeskawa!

Ajalooline õigus maksma panna. See on ülesanne, see on ideaal!

Wanad, elagem teine nõndapalju, kui oleme elanud!

Noored, teid on liig wähe selleks, et elada täit elu!

Elul on hinda! Elagu Eesti! Hõisfa!

Wana Hall.

Ilmawaate aluseid ja kujundamise vahendeid.

Eelmises kirjutises („Maanoored“ nr. 9) käsitlesime ilmawaate üldist püükooni ning awaldatakse üksteid mõne eluala töökspidamiste ja paleuste suhtes. Seejuures asusime seisukohale, et ilmawaade on arusaamine ilmast, kõigest sellest, mis noori ümbritseb, kõigest sellest, mis on olemas, mis võib olla ja mis peaks olema rahwa, riigi ja ühikute kodanikkude heaolu ja huwide seisukohalt, ning et peale selle arusaamise moodustamad ilmawaate töökspidamised, paleused ja suhted selle ilmaga ning tegewuse määramine selles ilmas. Tärgmine ülesanne oleks peatuda ilmawaate aluste ja kujundamise wahendite juures.

Ilmawaate tähtsamaid aluseid on — ilmawaade olgu täielik, kindel ja koostöölaline ning põhjeline elu. Ilmawaate täielikkust seisab selles, et ilmawaade haaraks kogu ümbritsewa ilma, kõik elu ja looduse alad, eeskätt aga noore enese ning inimeste koostöö ja looelu põhimõtteid ja wormid. Ikski eluala, millega on noortel kokupuuteid või millega võib olla kokupuuteid edaspidi elus, ei võiks jääda kõrwale, waid selguma peaksid noortele iga eluala töökspidamised ja paleused ning tegewuse põhimõtted. Kuna elu on üks terwil ning kuna ükski kodanik ei või jätta täitmata ülesandeid, mis paneb tema peale ühiskondlik elu, siis ei saa ta olla ükskõikne ühe või teise eluala paleuste või töökspidamiste suhtes, või edasi lüüata nende kujundamist ajani, mil elu võib teda otsejelt ja paratamatult selle või teise ülesande juurde. Ei või ütelda, et kui kaaskodanikkude waimline isetegewus — tegewus hariduslikkudes seltsides — ei ole huwitaw teatawail eluaastail, siis seepärast võibdafe jääda laugel ka töökspidamiste kujundamises selle tegewuse suhtes; ei või asuda seisukohale, et kuna ühistegewusest ei wõta noored tegelikult veel osa, siis seepärast wõiwad jääda kujundamata ühistegewuse paleused; ei või olla ükskõikne rahwusühisimuses ega jätta kujundamata rahwuslultuuriilisi paleusi sel põhjusel, et noored ei ole astunud veel aktiivsesse tegewusse rahwuslultuuri edendamise ja lewitamise alal. Samuti ei või olla ükskõikne ühegi teise eluala paleuste ja töökspidamiste suhtes või lüüata edasi nende kujundamist. Seda ei või teha seepärast, et töökspidamiste ja paleuste kujundamine nõuab aega ning seega nende kujundamine peaks algama juba noorusaastail, kusjuures aga need töökspidamised ja paleused täieneksid ja awardusid kogu edaspidise elu kestusel. Seda ei või teha ka seepärast, et kuigi paleused ja töökspidamised kujunewad ühes eluga ja noorte üldise waimlise arenguga ning et kuigi elu ja noorte töö on tähtsaid tegureid nende kujunemisel, siis ometi ei või noored astuda wastawate elualade korraldamisele ja ülesannete täitmisele ilma töökspidamiste ja paleusteta, lootuse ja ootuse, et nad kujunewad isenejelt nende ülesannete täitmisel, waid noorte siht ja püüdmine ning sisemine kutsunud olgu kujundada paleusi ja töökspidamisi wõimalikus ulatuses juba enne elualade korraldamisele või ülesannete täitmisele ajumist.

Noored ei või wastu sammuda elule ja tegewusele ilma paleusteta ja töökspidamisteta, waid rikastena nende poolest. Nooruseaastad on paleuste ja töökspidamiste kujundamise alg- ja alusaastad ning seepärast — kui weil aastail jäetakse kõrwale mõni tähtis eluala, siis on ka hilisematel aastatel raske jõuda selgusele selle eluala suhtes. Ka tegelik elu ja tähelepanekud kaaskodanikkude tegewusest awaldatawad, et tegewus, eriti ühiskondlikkude ja riiklikkude ülesannete alal, ilma paleusteta ja töökspidamisteta on wiljatu või waheste tulemustega.

Oleme näinud kiillalt tegelasi, kellel puuduwad ühiskondlikult elu alal töökspidamised ja paleused ja kes seepärast ei oska ega suuda juhtida ega edendada hariduse või noorsooelsski tegewust, waid wiinab ta koguni liiwibeerimiseni, kui nende asemel ei astu õigel ajal teised jõud. Oleme ka kiillalt näinud pannud, kuidas ühistegeliste paleuste ja töökspidamiste puudusel lähed tagurpibi ühistegeliste ettemõtete tegewus või awalduwad seal mitmekesised wäärnähted. On aga tegelastel töökspidamised ja paleused ja ka andeid ja oskusi, siis suudawad nad kaasa kutsuda tegewusele laiemaid rahwahulle ning juhtida otstarbekohaselt asutuste tegewust.

Õpust, ühiski eluala ei wõi unustusse jätta ka seepärast, et elu on terwil, kõik elualad on üksteisega seotud ja üksteisest sõltuwad. Seega, kui jääwad kujunemata töökspidamised, paleused ja tegewuse põhimõtted mõne eluala suhtes, siis see takistab suuremal või vähemal määral nende kujunemist ka teistel elualadel, pidurdades kogu ilmawaate kujunemist.

Ilmawaade olgu kindel. Iga ala, elu iga põhitüsimus olgu kaalutud ja selgitatud igast küljest, mitmekesistest lähtelohadest ja ühiskondlikkude woolude ning teaduslikkude õpetuste seisukohalt. Kindlad töökspidamised ja paleused kujunewad püüjwa ja mitmekülge arutlemise ja selgitamise — pifemaaialse ja sügawa waimse tegewuse tulemusena. Tarwisik ja tähtis on, et ka noortel kujuneksid kindlad töökspidamised ja paleused, aga mitte ainult pealiskaubjed arwamised elu põhitüsimustes, mis muutuwad või nullistest loobutakse juba ühikute uut

füüdmuste või kuulnud üffitute uute mõtete või seisukohtade puhul. Elus ei ole waja pealiskaudseid inimesi. Elus ei ole waja ka inimesi, kes muudawad oma seisukohti või töeks-pidamisi aga tuule ja tormi järgi, iga uue süüdmuse või awalduise puhul, mis wõimaldab wõi annab lootusi ainellise kaju saamiseks wõi oma majandusliku olukorra parandamiseks.

Elus on waja inimesi, kelle ilmawaade on kindel, kelle töekspidamised ja paleused on kujunenud püüwa waimse tegewuse tulemusena ning kes wainis on seisma nende töekspidamiste ja paleuste eest, elama nende järgi ning rajama oma tegewuse nende kohaselt, pidades neid õigeteks ja õiglasteks elualusteks. See aga ei tähenda muudugi seda, et need töekspidamised ja paleused ei wõi elus üldse muutuda wõi täieneda, et nad jääksid nagu kirwenud kogu elu kestusel. Ei, need töekspidamised ja paleused wõiwad muutuda ja koguini peaksid täienema, aga need muudatused ei wõiks ajel leida igapäewaste üffitute elusüüdmuste tagajärjel wõi ainult kuulnud arwamuste wõi mõtete mõjutusel, waid pilemaajalise iseseiswa püüwa waimlise töö tulemusena. Ka elu tähelepanekuteist awalduis, et ühistondlikud ülesanded olse nõuawad püüwa, kindla ilmawaatega inimesi ning et sellise ilmawaatega inimesed oskawad ja suudawad täita otstarbekohaselt ühistondlikke ülesandeid üldhuse huwes ja tõusta elu juhtijateks ja korraldajateks. See on ka arusaadaw, sest elu juhtimine ja korraldamine nõuab püüwust ja järjekindlust, toinimist kindlate põhimõtete ja nende alusel koostatud kawade järele, kuna aga muutuwaate waadetega inimeste juhustlik toinimine ei anna soowitawaid tulemusi. Samuti kindla ilmawaatega inimesed wõidawad üldise armastuse, lugupidamise, austuse ja usalduse. Nad tõusewad ühistonna organiseerijateks, seltskonnategelasteks ning riigi ja omawalisuse tegewuse juhtijateks.

Ilmawaade olgu koostõlaline. Kõit töekspidamised ja paleused moodustagu ühe koostõlalise termiku. Nende wahel ei wõi olla wastolusid; kui aga need wastolud on olemas wõi tekkimas, siis on neid waja kõrvaldada. Sellel ilmawaate koostõlal on suur tähendus, ja mitte ainult inimese tegewuses ühistonnas, waid ka tema enese ssemises elus. D'eme tähendandub, et ilmawaade on arusaamine iluast ja elust ning inimese elu ja tegewuse alus, moodustades tema waimuilmast, ühtsuse. See aga oleksid lahkhelid inimese ilmawaates lahkhelid ja wastolud inimeses eneses. Need lahkhelid ja wastolud on aga tawaliselt kõige tunduwamad, tekkimawad inimesele sageli hingelisi piina ja rahulolematust ning hälmawad ka tema tegewust ja nõrgendawad tahejõudu. Seepärast on ka nende wastolude ja lahkhelide taotamine ja koostõlalise ilmawaate saawutamise inimese osene paratamatu wajuadus, ning arenew inimene ei jää, ei saagi jääda rahule, enne kui on saawutanud selle tarwiliku koostõla oma ilmawaates. See koostõla on ka saawutataw ning wastolud kõrvaldatawad; waja on ainult sagebamini peatuda oma töekspidamiste ja seisukohtade juures, mõeldes nende üle, kõrwatada neid, ajatada wäherma tähtsusega wõi ulatusega seisukohad sõltuwuse üldiste ja põhipanewate seisukohtadega ning ühendada kõit töekspidamised ja seisukohad ühets termikust püüwa waimlise tegewuse kaudu.

Ilmawaade — inimese töekspidamised ja paleused — on tema waimlise wäärtused ja sielima omadused. Neil põhjeneb inimese tegewus, nad on ka alused inimese ootustele ja lootustele ning igatustele. Seepärast sageli ka awaldatakse, et töekspidamised ja paleused wõiwad inimese kaugele tegelikust elust ja iluast, kannawad teda unistuste ilma. See wõib nii olla, kui töekspidamised ja paleused ei põhjene tegelikul elul, kui nad ei ole kujunenud ühenduses selle eluga ja kui nende teostamine ei toimu selles elus. Töekspidamised ja paleused ei wõi aga olla ainult ilustateks unistusteks ja saawutamatuks igatusteks, waid ka isikliku ja ühistondliku elu juhenitels ja majandusliku tegewuse kaasteguritels. Sel asja-elul peab ilmawaade põhjenema ka tegelikul elul, kujunema ühenduses selle eluga ja olema seoses selle elu ülesannete ja wajuadustega. See maanoerte ilmawaade kujuneks ühenduses maaeluga ja selle ülesannete ja nõuetega. Ka kaawaks seoses maakultuuriga ja täieneks wastawalt maaelu ülesannetele. Side tegeliku eluga ja selle wajuadustega, ühistonna, rahwa ja riigi ülesannetega, on ilmawaate kujunemise tähtsamad alused, sest elu ei waja unistajaid, waid teinimesi. Siin wõidaks aga awalbada, et kuna paleused moodustawad ka inimese tulewiku sihid ja püüded, kuidas wõiwad nad siis põhjeneda tegelikul elul ja olla seoses olewikuga. Selle kohta oleks tähendada, et olewik põhjeneb minewikul ja tulewikul alusel on olewik ning see tulewik kaawab ja areneb olewikust. Samuti ka tulewiku sihid — paleused — kaawawad ja wõrsuwad olewikust. See side eluga ei wähenenda ka nende paleuste tähendust ja ei muuda neid igapäewasteks sihidteks, sest on küllalt sihte ja ülesandeid, mis põhjenewad olewikul ja tegelikul elul, milliste saawutamine on aga siiski wõimalik ainult mitme inim põlwe püüwa tööga. Seeja paljud paleused, põhjenedes elul, on

iffagi tulewiku tähisteks ja jääwad inimesele kogu eluajaks waimlisteks teesjuhtideks ja suure kõlbla jõu allikaks, tähtedeks, mis juhivad inimest kõrguste poole.

Sellised oleksid ilmawaate tähtsamad alused. Ilmawaate kujundamise wahenditeks oleksid aga kõik hariduse ja kaswatusetöö wahendid, nagu koolid, ilukirjandus, teaduslikud raamatud, kursused, loengud, õpiringid, laul, näitkunst jne., samuti ka õppekäigud, elu tähelepanekud ja igapäewane majanduslik tegevus, — kõik, mis aitab kaasa inimese arenemisele ja waimlise kaswanemisele. Neid wahendeid tuleks ka noortel kasutada oma ilmawaate kujundamiseks. Kodu ja kool panewad aluse ilmawaatele. Noorte ülesanne on wälja arendada oma ilmawaadet koolile järgnevatel eluaastatel. Maanoored kasutaksid selleks kõiki neid wahendeid, mis on saadawad maaoludes, nagu raamatud, kursused, loengud, elu tähelepanekud j. t. Oleme juba tähendanud, et ilmawaate kujundamisel peawad noored olema ise tegevad, et ilmawaate kujundamine on noorte oma aktiivne tegevus. Seda tähtsat põhinõuet on alati waja meele pidada ka kõigi nende wahendite kasutamisel. Ilmawaade ei kujune täielikuna ja kindlana, kui noored kasutawad neid wahendeid, ilma et rakendada seejuures tegevusse kõiki oma waimujõude, waid waja on, et noored kõige seda, mis need wahendid pakuwad, läbi kaaluksid, arutaksid ja mõtleksid oma waimliste jõudubega ning seoksid juba olemate seisukohtadega. Paleused ja töekspidamised tõusewad ja kaswawad noorte oma hinge sügawustest nende wahendite kaasabil. Samuti on maanoortel waja paleuste ja töekspidamiste kujunemisel tähele panna maaelu wajuadusi ja nõudeid ja maa-kultuuri sihtjooni. Siis kaswawad maanoortest kodanikud, kelle piik ulatub kaugele tulewiku ja kes lähtudes olewiku rajawad püüwalt teed selle tulewiku poole ja suudawad saawatada oma sihte.

A. Kurmits.

Tehke oma kodu kauniks.

Noored, kes te päikse valgust
Esimest kord nägite
Seal, kus enne päewa algust
Töö on käimas rutusel,

Noored, kes te unelaulu
Metsa mühas kuulsite;
Kes te lainu wilja wälju
Kodu ümber nägite, —

Pühendage oma rammu
Selle kalli kodule,
Mis te vanemad ju ammu
Tegid pesaks endale!

Tehke, et kõik sood ja rabad
Muutuks wiljakandjaks maaks,
Et kõik nähtud tööd ja waevad
Tasutud ka viimaks saaks!

Tehke, et te töödest kasu
Kasvaks kogu rahvale,
Ei siis enam puudus asu
Meie niidu, nurmele!

Tehke oma kodu kauniks,
Kosugu ta metsad, maad!
Jäägu teile ikka armsaks
Lapsepõlve mänguraad!

V. K. Kanarik.

Mitte minu, vaid Sinu tahtmine sündigu.

Leida saatis magama tädi ja jäi ise walvama haiget. Tal olevat olnud küllalt aega tukkuda vagunis, ei tahtvatki magada.

Sinise kupliga lamp põleb vanaema laual, muutes halliks ja pehmeks kõik wärvitoonid väikses kambris. Kevadtalvine õõ uinub hääletuna ümber taluhoonete. Ainult haige vanaema ebahütlane hingamine, millesse segineb vahete-wahel valusõiged, kõneleb Leidale kurba juttu...

Leida ei ole kaua saanud siia kambrisse. Suure tüdrukuna ei ole ta siin käinud üldse. Ega ta oleks nüüdki tulnud, kui just tädi kirjas poleks öeldud — ema tahtvat poega ja ta perekonda veel näha enne surma.

Nii sõitis Leida kogu perekonna eest: isal oli oma huvialal kibedaid päevi ja emal nüüd kevadpühade ajal seltskondlikke kohustusi.

Ega olnud muutunudki siin kambris midagi sest ajast, kui pisike Leida siin vanaema lemmikuna viibis vahest üksikuid suvepäevi. Ainult pisemana näis kõik ja vanemana.

Eriti vanaema kõhn nägu ja kondised käed, mis paistsid triibulise teki alt, olid jäänud nii väikseks, nii armetuks.

Leidale meenus kummaliselt perekonnas valitsev arvamus, Leida olevat vanaema nägu. Imelik küll! Hall värvitu kortsude joonestik, mille raamisid hõredais salkades lumivalged juuksed. Mis osutas siin sarnasust saledale õrnajumelisele abiturientidele, kes, seistes teiste keskel kooli riietehoiu suure peegli ees, tundis loomusunnilist üleolekut!

Ei, tüdrukud koolis ei oskaks küll leida midagi ühist neis kahes.

Ei suvdagi Leida jälgida kauem valutõmbeid uinuva vanaema kortsuliseis suunurkes. Hale hakkab ja õudne.

Ta otsib midagi muud, millel saaks peatada tähelepanu.

Vanaema sängi kohal ripub pilt. Kas see oli juba enne siin? Vist küll. Raam on pragunenud ja koitunud. Leida ei ole lihtsalt mõistnud seda varem tähele panna.

Lunastaja viimsel valuööl palvetamas... All luitunud kiri: „Mitte minu, vaid sinu tahtmine sündigu“.

Kummalsed sõnad... Leida kordab neid endamisi. Mitte minu, vaid sinu tahtmine.

Kui imelik oleks öelda niiviisi.

Leida tunneb seni vaid oma tahtmist. Talle näib, nagu toimuks kõik selle järele. Kui tahab, läheb liivväljale, ei — jääb koju. Sama lugu teatrisse või kinno minekuga. Kingad ostab endale säärased, nagu ise tahab. Ja ka kleidimood valib oma tahtmist mööda.

Kui tahab, läheb tuleval talvel Tartu ülikooli. Võib aga ka jääda koju, kui — tahab.

Mehele läheb kord ka kellele tahab. Ja kui ei taha, ei lähe hoopiski.

Ja üldse kõik, nagu ise tahab! Kuidas võiks tema suhtes maksta kellegi teise tahtmine! Muidugi, ta on tark tüdruk, ta oskab tahta. Ta ei lähe nõudma isalt reisi Indiasse, ega sajatuhandelist kaelaehet.

Jah, kuni rahast jätkub, niikaua võib tahta. Kui raha ei ole, olgu tahtmisel lõpp... Nii arutleb Leida.

Aga ka teisi tõkkeit tuleb meelde. Kui emal pea valutab, ei maksa midagi tahta. Ka siis, kui isa tuleb koosolekult. Tähendab, ei ole sünnis silmapilk oma tahtmise väljendamiseks. Tahtmisel tuleb läbi viia küll, aga oodates paremaid aegu... Kuid peale jääb ikka oma tahtmine...

Kuid siiski... Eesti keele õpetaja, selle vana preili tahtmist peab küll täitma täpselt. Sellest mööda ei pääse. Iga tähesaba peab olema tõmmatud tema tahtmist mööda. Ei tasu siin vaeva hakata ajama oma tahtmist. Kukub veel kiusama ja paneb halva numbri.

Veider küll, teiseinimese tujukesele alista oma tahtmine! Aga see on ka ainukene erand. Muidu sünnib küll ikka „minu“ tahtmine, mitte kellegi teise!

Ja—a—a—a...

Leida vaatleb pilti, kuna see muutub ta vaimusilmis ikka selgemaks ja reljefsemaks.

Vana hommikumaa aed palmide ja õlipuudega... Kesköises pimeduses põlvitab siin tagaotsitav surmamõistetud. Veel oleks võimalus põgeneda. Lihase inimese hirm surma ees sünnib tahtma, et läheks mööda valukarikas. Aga jumalik vaim tuletab meelde suurt aadet, kangelaslikku ülesannet surra süütuna teiste inimeste eest.

Inimlik tahtmine pääseda kannatusist ja kangelaslik alistumine aatele ja Jumalale — seda tähendab see pilt. Seda tähendavad need haruldased sõnad — mitte minu, vaid sinu tahtmine sündigu...

Vanaema oigab valjusti, avab kord silmad, siis uinub uuesti.

Leida oleks meeeldi näinud teda ärkavat. Ta oleks tahtnud kõneleda mem-

mega neist asjust. Kelle tahtmine peaks sündima tema arvates? Kelle tahtmise järele elas tema oma pika elu?

Leida püüab esile tõmmata oma kujutlusis vanaema elu, nii palju kui ta sellest teab.

See, kes järjest saatis maalt mune ja võid, pooldamata toite, mis neist valmistas miniija; kes ketras armastusega pehmet villast lõnga ja kunagi ei tohtinud seda ise kududa asjakesteks pojalastele — ta poleks osanud tabada linnarahva maitset; kes alles hiljuti veel kirjutas pikki kirju imeliku krobeline käekirjaga täis muret ja hoolitsemist lapselaste eest, kelle kasvatus ta ei suutnud jälgida ega mõista; kes alistus vanaisa ägedusele ja poja — linnaharitlase — ükskõiksusele tingimusteta, nurinata — ei rõhutanud see inimene elus oma tahtmist. Oh, ei...

„Kuidas teie tahate, eks ma sedasi tee!“ need olid tema alalised sõnad.

Ja ometi pidi ju temal ka olema oma tahtmine.

„Meie ema on üks kindla meelega inimene. Kui tema midagi tahab, ei suuda teda miski kõigutada!“ Nii oli Leida kuulnud kord ütlevat isa.

Mispärast alistas ta siis oma tahtmise teistele?

Armastuse pärast!

Sellise vastuse luges Leida igast asjakesest, mis siin kambris püsisid veel vanaema paigale panduna ja tema kätetööna. See vastus seisis selge kirjaga surija mullaseis näojoontes. See kõneles Leida enda lapsepõlve mälestusis.

Sellele leidis tugev vastukaja tütarlapse noores jõuküllases hinges.

Olla tugev ja osata tahta. Kuid alistada oma tahtmine teise omale. Sellepärast, et ise nii tahab. Austusest ja armastusest selle teise vastu painutada oma uhkus, oma tahtmised. Mis võib olla ilusamat! Mis võib olla väarikamat! Kui õnnelik võib olla omades sellise armastatud inimese! Kui palju soovidest ja tahtmisist võib loobuda sellise armastuse nimel.

Nii mõtleb uhke abiturient Leida, kes alles hiljuti teadis vaid oma tahtmisest.

Nagu oleks vanaema, kes talle sünnipäraselt edasi annud oma noorpõlve näo ja tuhmkollased juuksekiharad, ääna oma surmaeelisel ööl pärandanud talle ka oma hinge suurima jõuallika, mille kaudu ta elus said teoks Ketsemani aias võitleja palvesõnad: mitte minu, vaid sinu tahtmine sündigu.

A. Oengo-Johanson.

Mida on toonud kirjanik Ed. Vilde Eesti kirjandusse.

Kokkuvõtte Jäneda Põllutöökeskkoolis autori poolt peetud referaadist Ed. Vilde mälestusõhtul.

Kuna hiljuti oleme kaotanud oma keskelt kirjaniku Ed. Vilde, pole asjatu tuletada meelde teda, peamiselt ta toodangut ja toodangust seda, mis Vildele meie kirjanduses annab terajaja nime.

Vilde oli meie kirjanduse ilmeandjaks mitmekümne aasta jooksul, ta nimi läbistas tervet aegjärku ja kumbagi ei või me mõista ega eraldada ilma teiseta. Vilde looming oli see, mis juhatas sisse uue aegjärgu, mis esimesena kirjeldas elu tõepärasusi. Ta on läbistanud kõige avaramaid maastikku, puudutanud kõige mitmekesisemaid alasid ja

sellejuures kogult hinnates saame toodangu, millist ei oma ükski teine Eesti kirjanik. Vähe omaks aga see tähtsus, kui Vilde teostes ei peituks seda, mis teeb väärtuslikuks kirjanduse. Palju ju tõepoolest võime pidada antud hulgast alaväärtuslikuks, aga selle suure annuse juures jääb järele küllaltki väärtuslikku, kirjanduslikult hinnatavat; ja meie rahva, ühiskonna arengisloos omab Vilde toodang määratud tähtsust, vast niipalju isegi, et raske on tagantjärele hinnata, kuna meie, noorpõlv, ei suuda saada tõetruud pilti olukorrast, ühiskondlikust ja majanduslikust miljööst, milles pidi tegutsema Vilde. Meile on see tuntud ainult kirjutistest; aeg ise meist on küllalt kaugel.

Et Vilde toodangu ühiskondlik tähtsus kõigutamatu, on päevaselge, kuid ka kirjanduslikki kriteerium ei pruugiks olla ainult tänapäeva kunstinoüete seisukohalt vaadatuna, ja nii võime Vildet teöpoleest nimetada suureks rahvapojaks, kirjanikuks.

Tahan puudutada olulisemat järku ta loomeajas, tooteid Berliini ajajärgus ja kiilt järgnevail aastail, kus Vilde sai mõjusid arenevast poliitikast, paremaist autoreist, nagu Hauptmann, Sudermann, Ibsen. Siin tutvus ta marksismiga ning kirjandusajaloolane Kampman ütleb selle kohta: Sotsialistliku tulevikuriigi evangeelium sai Vildele selleks, mis Mefisto töötused Faustile. Siin sai Vilde mõjusid ka Zolati just naturalistliku kirjandusmeetodi järjekindla läbiviimise ja terava sotsialistliku tendentsi rõhutamise, kuid muide ehk siiski kaugel seisab Zola naturalistlikest põhimõttest.

Vilde noore ea toodangu kohta vaid niipalju, et ka see algus on arvurikas ja tolle aja kohta tähelepanu vääriv. Ta esikteos „Kurjal teel“ on 17-aastasena kirjutatud ja näitab tulevast kirjanikku, avab Vildele kohad leheitoime-tusesse, kuhu sellal vajati vestekirjanikku, millist ülesannet noor autor täitis hästi. Vilde pani rahva lugema ja naerma ning kadunu 60-a. sünnipäeva puhul nimetab teda Hubel täie õigusega noor-nalja Vildeks.

Pea kogu eluajal tuli kirjanikul võidelda puudusega. Oma jutud kirjutas ta ajalehile ning parandused korrektooris olid võimatud. Iga rida maksis ja neid autor tegi ilma, et põhjalikult viimistleks. Ta isegi kirjutab jutus „Söber“ mida alaline eluseltsiline „Kit-sikus“ õpetab ja see on: „Tee ridasid, vend! Rida on raha — rida on leib!“ Ja niisuguseis arenemata oludes võime olla tänulikud sellegi pakutud väärtusliku eest, mida annud meile Vilde.

Kui Eduard Vilde ilmus Eesti kirjandusse, oli see kujunemas täisealiseks rahvuskirjanduseks. Juba kaua varem oli harrastatud eestikeelset ilukirjandust, aga siiski ei saa me nimetada seda omapäraseks, kunstipäraseks, siin vaid peegeldub teiste rahvaste kunstisaavutisi, muudatuna meie oludele vastavaks. Jõulisema pingutuse olukorra parandamiseks tegid realistliku põlve edustajad. Murrangus märgime kirja-

nikke Juhan Liivi, Kitzbergi, Vildet ja Ernst Petersoni ja selles murrangus on Vilde väljapaistvaim: Ta toodang on kõige suurem ning tähtsam üldrahvuslikust seisukohast ja Vilde oli esimene, kes leidis tee uude ainevalda. Ta algas käiku „Külmale maale“ kirjutamisega.

Läinud sajandi viimasel aastakümnel olid meie olud kohased realismi sünniks. Vilde vaid astus esimese sammu, saanud mõjusid välismaa kirjanikest, nagu juba mainisin: Hauptmann, Ibsen, Zola, teiselt poolt Marx, Engels ning Liebknecht (sotsialistid). Vilde ise kirjutab „Külmale maale“ eessõnas, et selle romaniga Eesti belletristikas esimene katse tehti luulekirjanduslik ainevalda laiendada ka ühiselulise ala, sotsiaalse probleemi ja proletaarilise miljöö peale. Esmakordselt seletab autor meie kirjanduses oma teose peategelase hukkumist viletsate majanduslikkude oludega. Aine käsitlus on psühholoogiliselt pinev ning tihe ja nii on Vilde „Külmale maale“ näol annud teose, mis nüüdki võib kõita lugejat, mis viib kaasa elama teoste tegelastega.

Venestuse tulekuga kasvas kohutavalt aida- ja hobustevargus Eestis ning „külmale maale“, Siberisse, saatmised olid sagedased ning selle teemi käsitlus autori poolt ajakohane. Vilde avab siin hirmsa elupanoraama, mis paneb ehmatama, värisema. Ta kritiseerib ühiskonda ebamoraali, mis sallib, et ühiskonnas nälgijaid leidub.

Peab mainima, et ütleмата osavalt tuleb kirjanik toime olude kirjeldamisega, tegelaste paigutamisega nendesse. Autor õnnestub ka puht materjaalse ümbruse ettetoomis. Tarvitseb vaid lugeda Väljaotsa sauna kirjeldusest mõnda lauset: Nagu mutimulla mustav hunnik lõmmitab hurtsiks peremehe põl-dude serval vainu ääres... Ta suitse-nud katus seisab tordis ja sasis taeva poole, ta längu vajunud seinad vaata-vad nagu kurtse ja nurisedes ringi...

Kõiges selles, tegelaste ning miljöö kujutusis avaldub meile midagi inimliku, meile igale ühele midagi omast. Kuid säärast mõju võib saavutada ainult suur, täieline kunst, millise on autor meile esitanud selles teoses.

„Külmale maale“ näitas sihi meie kirjanduses; seda jätkas autor ise, kuid suund leidis ka järeltegitajad. Ilmuvad Petersoni „Paised“ ja genealoogilist sidet võime ehk märkida ka Vilde töö ja

Jalvisel rännakul.

(Tallinna XII algkooli seinajalehest „Meie Hääl“.)

Valendavad võsad ja kiirgavad teed,
Ratsutavad pilved kui lumised keed,
Oksad ees paenduvad, ees ootab võit.
Idas on kumamas purpurne koit.

Värisevad puie üksikud raod,
Külmad on puuritud koosseesse vaod.
Kaetud on kaanega jõgede pind,
Kaugeile maile on rändanud lind

Kulgen siin üksinda lumisel teel.
Süda mul päähesest unistab veel.
Süda nii põlgab pakast ja jääd,
Igatseb midagi sooja ja hääd.

Elvi Sop.

M. Metsanurga „Vaheasaare Villemi“ vahel.

„Külmale maale“ ja teiste Vilde esimeste realistlikkude toodete läbi oleks olnud Vilde tähtsus suur meie kirjanduses. Kuid autor suudab veel palju. Ta sulest ilmuvad üksteise järele „Mahtra sõda“, „Kui Anijamehed Tallinnas käisid“, „Prohvet Maltsvet“. Siin aina leiavad kinnitust autori võime ja tõstavad ta erilisele seisukohale, vaatamata teoste puudustele. Käsitatud ained on aktuaalsed ja ajalooliselt kindlalt põhjendatud. Varemgi oli ilmunud ajaloolisi teoseid, nii Saali „Aita“, „Leili“, „Wambola“ — aga milline suur vahe siiski Vilde triloogia „Mahtra“, „Anija“, „Maltsveti“ ja Saali kolmikteose vahel. Ühel pool iganenud, juba ammu rahvasuust kadunud ja romantilisel alusel seisev kirjanduslik kombinatsioon, teisel pool reaalne elu, mis nüüdki veel heljub meie keskel. Autor näitab siin end võrre tu maa elu tundjana. Tuletame vaid meelde Völlamäe Pearnit, rasket esivanemate orjaelu kujutlust ja kujukaid ühiselulisi, hingelisi võitlusi „Maltsvetist“. Kõik see on nii lähedane meile, see on tükk me eneste isa-isade ja isade saatusest, ning asetades end nende olukorrisse, tärkab siis viha meie põlise vaenlase, parunite ja saksluse vastu. Ning ehk mõnigi mees rohkem haaras püssi Landeswehri hävitamiseks ürgse vihaga, mida oli istutanud Mahtra ja Anija meeste veresaun. Ja meiegi, maa noored, lugedes neid teoseid, võime tänuks olla autorile, kes loonud triloogia, mis veel nüüdki tiivustab me üritusi, ehkki juba vabas Eestis.

Vaatamata Vilde suurtele saavutistele jäi ta loomingus valitsevaks kauaks

ajaks pealiskaudne toon, kuid pärast 1909. a. algas Vilde loomejärgus arenemiskäik, mis vaadelduna kunsti seisukohalt paneb krooni eelmistele. Ilmusid näidendid „Tabamata ime“, „Pisuhänd“, siis romaan „Mäeküla piimamees“ ja „Jutustused“, Vilde jäi siin ikka Vildeks, aga aine käsitus ja vormiline viimistlus muutus palju põhjalikumaks. Millest oli see tingitud?

Vilde maapaos olek lõpetas ta aja kirjandusliku tegevuse ja ta siirdus puht kirjandusalale; nii sai võimalikuks põhjalikum töötamine, nõudis ju seda arenev ümbus. Olukord võimaldab katsetada ka näidendite alal.

„Tabamata ime“ ja „Sidemed“ pole lavatehniliselt väga õnnestunud, selle vastu „Pisuhända“ võib aga Eesti kirjanduses paremate komöödiate hulka lugeda. Midagi pole selles üleliigset; esitatuna väga tabava huumoriga, pääseb teos võrratult mõjule.

Kunstiliselt õnnestunud on ka Vilde hilisemad jutustavad tööd, nii novellikogu „Jutustused“. Üksikud novellid, eriti „Tooma tohter“, „Kui val“ siis „Kubja Kaarli adjustaadid“ vääri vad meie realismus kirjanduses tõsist tähelepanu ja romaan „Mäeküla piimamees“ ühendab kõik autori hilisema aja peatunnused ning toode hoiab alal sideme Vilde toodangu ja praeguse aja Eesti kirjandusürituste vahel.

Vilde oli kord ajaviitekirjanik. Kord tungis elu, ühiskonna valusamasse probleemesse, aga ikkagi ta tööde huviesemeks on inimene kõige oma elamusena. Loodust kirjeldab kirjanik vaid sellepärast, et seal tegutseb inimene. Vilde ei iseloomusta palju oma tegelasi — ta laseb neid tegutseda ja nende tegudes tunneme need elavaina.

Ta on hea jutustaja: töödele nii omane nõtkus, ladusus ja mõtete voolavus, mis teeb autori loetavaks ka inimesile, kes kirjandusest otsivad ainult aja- viidet.

Kirjandusliselt kuuluvuselt on Vilde realist. Ta isegi nimetab, et ta Zola naturalistlikest põhimõttest kaugel seisab. Lähenedmist sellele on vast märgata kõige enam jutustises „Lunastus“. Naise kujutamises aga on Vilde jää- nud ikka romantilistele alustele.

Tähtis polegi Vilde kirjandusvooluli- ne kuuluvus, ilmavaade, tähtis on vaid toodangu olemasolu, mis nii palju vii- nud edasi meie kirjandust, ühiskonda ja mis tähtis nüüdki. Ta teoste kajas- tusel on saanud me esivanemate raske orjapõli tajutavaks ka meile, noortele, ning mida rohkem teame sellest, kui palju pidid me esivanemad niisutama kodumaa pinda verrega, seda armsama- na tundub meile vaba Eesti!

Väino Lüübek.

Kehtna kodumajanduskoolid.

1. Kehtna kõrgem kodumajanduskool

on asutatud 1925. a. Vastuvõetakse keskkooli lõpetanud tütarlapsi, kes vä- hemalt 19 a. vanad.

Koolis on esimesel aastal õpetus pea tühine, teisel erineb kodumajanduse, aiatöö ja käsitöö-kudumise osakonda- dena.

Õppetöö algab 1. novembril üle kahe- aasta; järgmine vastuvõtt on augusti kuul 1936. a. Aastas on 44 õppenädalat, päevane õppetöö 9 tundi. Õppimine võimalik kolmel erialal:

1) Kodumajandusosakonnas õpetatakse: tootlust, kodumajan- dust, looma- ja linnukasvatust, piiman- dust, laste- ja tervishoidu, aiandust ja vähemal määral pesu- ja riideõmblust ning kudumist.

Tootlus alal õpetavad kõrg. koduma- janduskooli lõpetaja, Rootsi lisatäien- dusega õpetaja neiu Mütirisepp ja Sak- samaa kodumajand. seminari lõpetaja neiu Greenberg.

2) Aiatööosakonnas õpeta- takse: juur-, puu-, keeduvilja ja ilutai- mede kasvatust, laste- ja tervishoidu, looma- ja linnukasvatust, piimandust, konserveerimist ja vähemal määral tootlust, riietust ning kudumist.

Aianduse alal õpetavad mag. A. Si- mon, kõrg. kodum. kooli lõpetaja neiu Väksman ja tegelik aednik.

3) Käsitöö-kudumise osa- konnas õpetatakse: pesu- ja riide- õmblust, ilutikandust ja kanga kudu- mist ning vähemal määral tootlust ja aiandust.

Erialal õpetavad riietust, pesuõmb- lust ja tikandust Tallinna naiskutsekoo-

li lõpetaja pr. Reht ja kudumist tege- likkude tööde õpetaja.

Kõigis osakondades õpetatakse kee- miat erialade järele ja pedagoogikat ja metoodikat.

Kooli õppejõududest on 6 ülikooli, 3 kõrgema kodumajanduskooli, 1 nais- kutsekooli ja 2 algharidusega.

Koolis on õpetus, korter, küte ja val- gustus maksuta, ülespidamine maksab kodum. osas 20—25 kr., aiatöö ja käsi- töö-kudumise osades 10—15 krooni.

Kooli lõpetajatel, kes praktiseerinud üle aasta, kelle aruanne rahuldavaks tunnistatud, on õigus omal erialal õpe- taja kutseeksami õiendada Põllutöömi- nisteeriumi poolt määratud kutseko- misjoni ees. Õpetaja kutse on maksev ainult Põllutööministeeriumile alluvates koolides.

2. Kehtna kodumajanduse keskkool

on asutatud 1932. aastal. Vastu võe- takse 6 kl. algkooli lõpetanud tütarlap- si, kes vähemalt 15 aastat vanad. Õppe- töö algus on 1. nov. ja vastuvõtt au- gusti kuu keskpaigas. Kooli kursus on 3 aastane. Esimesel ja teisel õppeaas- tal on 42 õppenädalat, kolmandal aastal 25 ja järeelpraktikat 20 nädalat. Päe- vane õppetöö 8—10 tundi — teoreetili- selt ja praktiliselt.

Õppekavas on:

- Loodusteaduslikud ained: keemia, füüsika, zoologia ja botaanika.
- Majandus ja ühiskondlikud ained: rahvamajandus- ja põllumajandus- teadus, raamatupidamine, ühistege- vus, ühiskonnaõpetus, põllumajan- duslik kirjavahetus ja kodumajandus.

Kodumajanduse küsimuse näitlik selgitamine enne tegelikkude tööde juurde asumist.

c. Kutselised ained: põllutöö- ja aian-
dusõpetus, looma- ja linnukasvatus,
mesindus, joonistus, käsitöö, riietus,
kudumine, toitlus, koduhoid, laste-
ja tervishoid.

d. Üldhariduslikud ained: Eesti ja Sak-
sakeel, matemaatika, hinge-, maa-
detaadus ja ajalugu.

Õpilased saavad tasuta õpetuse, kor-
teri, kütte ja valgustuse. Ülespidamise
eest on maksta 12—15 krooni kuus.

Kooli edukalt lõpetajatel on õigus õp-
pimist jätkata kõrgemas kodumajandus-
koolis.

3. Kodumajanduse eriklass.

Vastu võetakse keskkooli lõpetajaid
tütarlapsi. Kooli algus on 1. nov., vas-
tu võtmine augusti kuu keskpaigas.
Õppeaeg on 1 aasta ehk 44 nädalat.
Päevane tööaeg 9 tundi.

Koolis õpetatakse toitlust, laste- ja
tervishoidu, looma- ja linnukasvatust,
aiandust, riide- ja pesuõmblust ja ku-
dumist.

Õpetajateks on majapidamise alal eri
kodumajanduse õpetaja ja kõrgema ko-
dumajanduskooli eriainetes õpetajad.
Õpetus, korter, kütte ja valgustus on
maksuta. Ülespidamine kuus 20 kr.

Kehtna kodumajanduskoolid on jär-
nised õppeasutused ja kõik õpilased,
praegu 122, elavad kooli internaadis.

Tegelikkude oskuste omandamiseks
on koolis õppekõõgid, laboratoorium,
käsitöö ja kudumise klassid, rinnalaste
kodu 4 lapsega, pesuköök, konservite-
has, 5 kasvuhoonet, 10 hektaari suuru-
ne keedu- ja puuvilja aed ning eesku-
julik kanala; puu- ja lillekool.

Taimede kasvatamine hädaabinuõdega.

Kevade lähenemisega peame mõtlema,
kuidas kasvatada istutamiseks vajalik-
ke kõõgililja ja lille taimi. Neil, kellel
on väike lava, saavad sellest küsimu-
sest kergesti üle, kasutades selleks
lava üht osa, mida võime lava üldosast
soovikohaselt eraldada. Kellel on veel
võimalik valmistada kas või hädala-

va, mõnd vana hoone akent ära kasu-
tades, pääseb tubasest taimede kasva-
tamisest, sest tuba ei vasta kõigiti kas-
vusoodustavatele nõuetele. Hilisemate
lavade valmistamiseks võime kattets
kasutada akende asemele raame, mis
kaetud pergamentpaberiga, mida veel
võime õlitada, et ta rohkem laseks

valguse kiiri läbi. Selleks katte otstarbeks on veel erilist paberit, mis niidikestega läbipõimitud, et suurendada vastupidavust, kuid seda ei ole meil praegu müügil. Niisuguses, olgugi hädalavas, arenevad harilikult taimed küllalt hästi, ainult peame külvama siin hiljem, ehk jälle tarvitama neid lavu juba toas ettevalmistatud taimede istutamispaiaks. Viimane viis on sageli väga otstarbekohane. Meil pole vaja siis soojalava liig vara teha, vaid alles aprilli keskel ehk lõpul, mil ilmad juba märgatavalt soojemad.

Nõuded taimede kasvatamisel toas.

Peame ka toas kasvatamisel silmaspidama taime erilisi kasvunõudeid. Inimese eluruum ei ole veel sobiv taimekasvu koht. Peamised nõuded on taimekasvatamisel toas:

1. Sobiv ja vähekoikuv temperatuur.
2. Küllaldaselt õhuniiskust.
3. Suitsu ja vingu mitte tekkimine.
4. Otsene päevavalgus.
5. Hea mulla õhutus.

Nende viie punktile peame erilist tähelepanu pöörama, sest just neist oleme harilikult hea ehk halb taimekasv.

1. Temperatuuri kõikumised on liig suured akna läheduses, seepärast asetame õõseks taimed aknast kaugemale mingile kõrgemale alusele, aga mitte madalale külmale pörandale.

2. Toas on harilikult õhuniiskust madalam kui taim seda nõuab, seepärast peame taimede läheduses kunstlikult tõstma niiskust. Abinõudeks on siin: asetada lähedusse märga riidet ehk laia madala taldriku veega; taimede pritsimine päevas 2—4 korda.

3. Suitsu ja vingu hädaoht on eriti suur köögis ja rehetoas, et aga taimed on ses suhtes väga õrnad, siis peame suitsu tekkimisel taimed sealt otsekohe ära viima ehk kinni katma.

4. Varasel taimekasvatamisel on tähtis aga päikesekiir. Päikesevalgusest oleneb taime tugevus ja vastupanu igäle hädale, seepärast olgu taimed päeval otse akna läheduses ja lõunapoolses, parem veel säärases ruumis, kuhu terve päev päike paistab.

5. Küllaldane õhurikkus mullas on sama tähtis nagu toitainete olemasolu. Peame hoolitsema, et muld oleks küllalt niiske, aga ühtlasi sisaldaks ka küllalt õhku — mulda mitte alati ühtlaselt märg hoida, vaid vahete vahel lasta taheneda õhu sissepääsemiseks,

Kasvukasti valmistamine.

Et eelpool nimet. tingimusi täita, seks peame asetama taimed erilisesse kasti, mida võime tõsta ühest kohast teise ja mille kinnikatmine klaasiga oleks temp. tõstmiseks ja ühtlustamiseks ning niiskuse alalhoiduks võimalik. Samuti kaitseb klaaskate suurema suitsu sissetungimist.

Kastiks valime mingi kauba- ehk naelakasti, mille sügavus umbes 25 sm, pikkus 40—50 sm ja laius 30—35 sm. Seinad tihedalt kõrvuti olevalist lauddest, kuna põhi pragude- ehk piludega üksikute laudade vahel, kui need puuduvad, siis lasta peene puuriga umbes 10—20 auku. Kasti üks külg tuleb 5—7 sm madalamaks saagida ja otsad madalama külje poole kallakile lõigata, kasti madalama külje 3 sm õhuke liist klaasi allalibisemise ärahoidmiseks lüüa.

Kast täidetakse järgmiselt: Põhja tuleb õhuke kiht koredamat ainet, nagu poti- või telliskivi tükke, sellele 7—8 sm hea liivane huumusmulla kiht. Kui tahame kasvukastis kasvatada pistikuist taimi, siis osa kasti sisu asetame teisiti, mulla kiht 5 sm ja sellele 5 sm puhast sõredat liiva.

Külvikastid.

Kui eelpool kirjeldatud kääbus taimelavas tahame kasvatada mitmesugu taimelike, siis on sobivam kütvestada ei külvikastis, selle mõõdud: sügavus 5—7 sm, pikkus 40 ja laius 25 sm, õhukestest laudadest ja läbilaskva põhjaga. Kast täidetakse külviks kerge huumus- ja liivamullaga, tehakse külv ning kaetakse pealt puhta liivaga, udustatakse, kaetakse ajalehpaberiga või klaasiga. Kast asetatakse pimedasse sooja kohta 15—25° C.

Taimede koollamine.

Kui külvikastis taimed moodustavad esimesi pärislehti, peame nad ümberpikerima, selleks võime kasutada kasvu- või pikeerkasti, viimase mõõdud ja ehitus on, peale sügavuse, 2 sm sügavam, esimesele sarnased. Mullaks võetakse juba vähe rammusam muld kui külviks. Nõrga kasvuga taimedel on harilikult ühekordsest pikeerimisest (ümberistutamise) küllalt, ainult tomat nõuab 2-kordset pikeerimist. Teistkordse ümberistutamise juures olgu aga kasti sügavus juba 10—12 sm.

Munakoored ja tikutopsid

taimede kasvatamiseks. Neid on hea kurgi- ja kõrvitsataimede kasvatamiseks tarvitada. Tühi tikutopsi ehk pealt teravamast otsast avatud munakoore täidetakse külvikohase huumusmullaga, asetatakse sinna igasse 2 seemet ja pannakse sooja kohta 18—22°. Hoitakse niiskelt, kuni 3—4 päeva jooksul ilmuvad idulehed, siis asetatakse taimed valguse kätte ning lastakse 15—20°+ juures kuni väljaistutamiseni kasvada. Kasvuiga selles vaheses mullas ei tohi üle 2—3 nädala kesta. Pole siis võimalik välja istutada, tulevad taimed asetada 8—10 sm läbimõdduga pottidesse. Istutamisel tuleb munakoore purustada ja karp kõrvaldada.

Taimed tulevad enne välja asetamist aue olukorraga harjutada ja selleks tu-

levad välja istutavad taimed päeval asetada välja, ööseks tuua sisse ja hiljem soojemate ööde puhul ka jätta välja.

Eelpool kirjeldatud abinõudega võime kasvatada pikema kasvuaajaga ja varasemaid kõõgililja taimi, nagu tomatit, sellerit, kurki, kõrvitsat, lillekapsast, salatit j. m.. Lilledest ja ilupuudest pistikute kaudu: pelargooniat, peagooniat (leht), kaktusi, aloet, juudahabet, kummipuud, oleandrit, toapaju jne.

Loomulik, et säärase abinõudega saame ainult piiratud arvul kasvatada taimi, kuid harilikult jätkub sellest oma tarvis. On aga talus mõni valgusrikas ruum, nagu veranda, kuhu võimalik kevadel taimekaste ülesseadida, siis võime ka paremate tagajärgedega ja suuremal arvul kasvatada vajalikke taimi.

A. Liideman.

Proovime viljaseemne idanemust.

Möödunud sügisel olid kuivad päikesepaistelised ilmad, tõuvili valmis korralikult, viljamasindamine toimiti suuremalt jaolt ajalt ja vili jäi sügisilmadest rikkumata. Lõikus oli küll kasin, saak aga sellevastu kõrge väärtusega. Kõige peale vaatamata ei saa kindel olla, et külviseeme oleks kõrge idanemusega, ja et idanemuse järeleproovimine on möödapääsemata.

Kus idandada seemneid.

Meil tarvitatakse seemnevilja idanemuse järeleproovimiseks: 1) vett, 2) tuld, 3) villast riidelappi, 4) rohumätast, 5) lillepoti mulda, 6) kruusa, 7) taldrikuid.

Vesi ja tuli on kõige halvemaid idanemuse tõestamise vahendeid, nende abil ei saa ka ligikaudseid andmeid külviseemne idanemuse kohta. Vette puistatud järelekatsutavale viljaterale ilmunud õhumullikesed ei ütle veel, et tera on idanemisvõimeline, kuna mullikesed tekkivad ka idanemisvõime kaotanud surnud terale, kuid niiskele idanemisvõimelisele terale ei tekki igakord õhumullikesi. Vees idanemuse järelekatsumist õhumullikeste järele toimatakse mõnel pool Järvamaal.

Küll aga on võimalik kindlamale ot-

susele külviseemne idanemuse kohta jõuda, kui seemet hoida leiges vees (3—7 päeva), kuni idud tekkivad. Seda idandamise võtet tarvitatakse mõnel pool kaunaviljade, nagu herne, oa, viki idandamisel. Vees idandamist ei saa soovitada.

Tulel, õhukesel plekkpannil kuumendades, pidavat idanemisvõimelised terad paisudes praksatuma, kuna idanemisvõime kaotanud terad vaikselt süstuvat. Kuid see ei vasta tõele, sest kuiv surnud tera praksatub sama hästi ehk veel paremini, kui kõrge idanemusega niiske seeme.

Villane riidelapp hoiab idandamiseks võtet seemneproovi küll sooja ja niiske, seemned on kuhjana koos, idanevad jõudsasti, aga siin võivad areneda hallitusseenekesed ja vastsetl tärnanud idud hävitada. Seda võtet seemnevilja idandamiseks ei saa soovitada.

Rohumättal idandamine on meie taludes levinumaid viise. Selleks lõigatakse 5—6 sm. paksune umbes 15×20 sm. suurune rohumätas. Tuppa toodud soojenenud turbale tõmmatakse umbes sentimeetri kaugusele jooned arvult 10 tükki ja igale joonele laotakse 10 tera. Kümnele joonele asetatud 100 tera võimaldavad idanemise järele hõlpsamat võrdlust. Terad vajutatakse ettevaat-

Ikult tõmmatud joontesse, kaetakse märja puhta linase riidega ning katteks asetatakse samasugune rohumätas peale.

Turbal idandamine on vastuvõetav, raskusi tekitab vaid talvel rohumätta saamine. Võib tarvitada ka harilikku turvast kui seda enne vees leotada.

Lillepotis seemnevilja idandamine võetakse tarvitusele enamjaolt, kui soovitakse varakult idanevuse üle selgusele jõuda. Idandamiseks määratud seemned külvatakse lillepotti kasvava lille kõrvale ehk vabanenud lillepotti. Seemned kaetakse õhukese mullakorraga, järeleaimates loomuliku vilja idanemist põllul. See idandamise kesk-kond ei anna igakord usutavaid andmeid, sest mullas leidub sageli hallitusseeni, mis kasvavale lillele kahjutud, aga idaneva seemne idu hävitada võivad, eriti sel juhul kui mulda on kaevatud aega peetud potis ja tuba on niiske. Parimaks keskkonnaks on siin kruusaugust toodud puhas peensõmerline kruus. Kruus on puhas haiguse ja seenekste idudest.

Idandamine kahe taldriku vahel on igal ajal teostatav ja lihtne abinõu ning annab häid tulemusi. Selleks võetakse puhas, haigusidudest vaba linane, puuvillane ehk villane märg riie või filtreerimise paber, laotatakse taldrikule, mille peale asetatakse laialipillatult seemned ja kaetakse märja riidelapiga ehk filtreerpaberiga. Et ühtlasemat niiskust saavutada, kaetakse alumisele taldrikule idanema pandud seemned teise taldrikuga.

Vesi, soojus ja õhk on idanemiseks tarvilikud.

Vesi lahustab teras olevaid toitaineid ja muudab neid kättesaadavaks arenevale idule. Idanev tera vajab keskmiselt vett 50—80% oma kaalust.

Parimaks idanemise soojuseks on toa temperatuur 16—20° C. Madala temperatuuri juures idanevad ainult elujõulisemad terad. Olen saanud ühe ja sama seemneproovi idandamisel 3° C juures 56% ja 20° C — 96% idanevuse, seega madalama temperatuuri juures oli idanevus 40% madalam.

Külviseemne idanevuse määramine.

Idandamiseks määratud proovist loetakse ilma valimata 3×200 tera ja asetatakse idanemis kohale, kas tald-

rikute vahele või liivasse, kus määratakse idanevusjõud ja idanevus.

Idanevusjõud määratakse idanenud terade arvust, mis idanesid poole idanemise aja kestel, kuna idanevus saadakse idanemise aja lõpul. Näiteks, odra idanevus saadakse 10. päeval, see-ga tuleks idanevusjõud arvestada poole idanevuse ajal, s. o. 5. päeval. Idanes oder 5. päeval 75%, 10. päeval 98%, siis on kõrge väärtusega külviseeme.

Missugust tera lugeda idanenuks.

Idanenuks tuleb lugeda neid teri, millel on arenenud juurekesed ja idu. Sadamerikkal sügisel valminud tera, (nagu seda oli 1923 ja 1928), idaneb puudulikult. Ei ole haruldane juhus, kus areneb osa teradel idu ja teisel osal juurekesed. Säärased terad ei anna kasvujõulisi taimi, vaid hävinevad mõnepäeva idanemise järele.

1 ja 2 halvasti — 3 ja 4 hästi idanenud terad.

Idanemise aeg ei ole kõikidel seemnetel ühtlane, ühed idanevad 10 päeva kestel, teised nõuavad idanemiseks 14 päeva, kolmandamad 21 päeva ja üksikud isegi 28 päeva. Nagu selgub, ei saa ühesuguse mõõdupuuga arvestada, vaid tuleb idanemisel liikide vahel kindlat vahet teha.

10 päevaga idanevad: rukis, nisu, oder, tatar, söögi- ja söödahernes, vikk, harilik ja türgi uba, ristiku seemned, mesik, lutsern ja sigur.

14 päevaga idanevad: kaer, timut, peet, kanep, kurk ja kõrvits.

21 päevaga idanevad: kõrsheinte seemned, nagu kerahein, aruheina liigid, sugahein, rebasesaba, kasteheina liigid, porgand ja köömel.

Kõige pikemat idanemisaega, 28 päeva, nõuavad nurmiku heinataime liikide seemned ja puude seemned, nagu kask, tamm ja lepp.

Noored põllumehed, asuge seemnevilja idandamisele, võib olla, et ei idane seemnevilja peab uut seemet muretsema, siis oleks selleks nüüd kohasem aeg ettevalmistusi teha.

Dr. agr. A. Miljan.

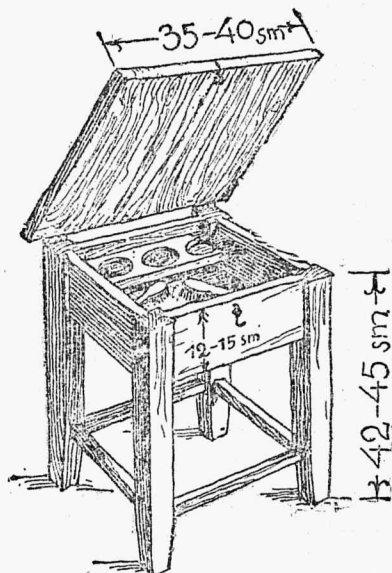
Köögitaburet saapapuhastamise vahendite panipaigaks.

Alati on raskusi majapidamises leida saapapuhastamise vahenditele kindel ja sobiv panipaik. Kapis nad määrivad teisi asju, sahtel või riul kulub muu tähtsama jaoks ning viimases kohas ei paista need esemed ka kuigi ilusatena.

Tihti tuleb saapaharja otsida kusa-gilt, mitte väga käepärast olevalt kohalt ja nii mõnigi kord ei leita seda üles ja peremehel või pojalt tuleb välja minna puhastamata saabastega.

Et meil igas köögis peab olema mingi istepink, siis võime siin olla prakti-lised ja ühendada köögitabureti saapa-harjade panipaigaga. Selle tabureti val-mistamine on lihtne ja kerge igale, kes vähegi oskab ja tahab käsitada kirvest ning hõövlit. See on lihtne kast, mille kaan on kinnitatud hingedega ja sule-takse konksuga. Kastis üks osa võib teha kõrgem, millesse on võimalus uuristada või sisse löigata paar ümmar-gust auku, saapamäärde karpide jaoks, et neid tarvitamisel poleks vaja pidada sõrmede vahel ja seega hoida asjatu käte määrimine.

Niisuguse otstarbekohase saapapuha-stamise vahendite hoiukoha võime kerge vaevaga ümber teha harilikust tabure-

Praktiline järi.

tist, vastavalt juuresoleval joonisel an-tud mõõtude järgi.

A. Kõiva.

Korpajude kasvatamine noorte töö-ettevõttena.

Pistikute lõikamiseks parem aeg on märtsis.

Pinnas. Edukaks arenemiseks nõua-vad korpipajud võrdlemisi head, räm-musat ja sügavapõhjaga värsket maad. Ajutine pinnase ülejutamine veega kasvandusele kahju ei tee, seisev vesi ei või tõusta kõrgemale kui 40 sm. maa-pinnast; ka liiga kuivad maad pajudele ei sobi. Värsked liiv-savimaad sobivad üldiselt kõige paremini. Pajukasvan-dus tuleb rajada teistest puudest ja metsaservast kaugemale, selleks kasu-tades muidu tarvitamata seisvat maad, nagu kraavi kaldad ja piiri servad.

Pinnase ettevalmistamine ja väeta-mine. Pajukasvatuseks valitud pinnas tuleb tingimata kummutada, s. o. kaevada kahe labida sügavusel ümber, nii et pealmine kord ühes pee-

nendatud maakamaraga tuleks allapoo-le. Pareim muld asetada nii, et see um-bes 30 sm. sügavusesse tuleks, kuna seal paju juuri on kõige rohkem. Kõ-dunenud turbamaa ja kõva savimaa tu-levad kummutamisel liivaga segada, turbamaa ka liivakorraga katta. Kui põhjavesi on ligemal kui 40 sm. maa-pinnast, siis tulevad teha peenrad, lai-u-sega 1 meeter. Pinnase ettevalmista-mine teostada sügisel, et maa kevadeks oleks vajunud ja murenenud. Kehvemad pinnast tuleb laudasõnnikuga väetada ja see kummutamisel 20—30 sm. süga-vusse sisse kaevada. Enne pistikute asetamist mulda rehitsetakse maa ta-saseks, korjatakse umbrohu juured väl-ja ja raputatakse 1 nael nitrofoskat 10 r-meetri pinnale.

Pistikute valmistamine ja isutamine.

Pajupistikud lõigatakse ühe- kuni kolme-aastaste tervete ja oksteta vitsade tüveosast, tasaste vinklis otsadega, pikusega 25—35 sm., paremate maade tarvis lühemad, soo- ja liivaste maade tarvis pikemad. Lõikamist peab teotama sel ajal, millal mahlade liikumine puus seisab, kõige parem veebruaris või märtsis enne maa sulamist. Pistikud hoitakse alles jahedas ja niiskes ruumis õlgede sees või liiva sees kuni maa sulamiseni, millal nad asetatakse mulda. Pistikuid võib asetada mulda ka veel maikuu jooksul, kuid siis on esimese aasta kasv nõrgem.

Enne mulda asetamist lõigatakse pistikute alumine ots libamisi tasaseks ja umbes 1—2 sm. lühemaks, et ots oleks täiesti värske. Pistikud vajutatakse alumine ots ees, püstloodis mulda, nii et ülemine ots on mullapinnaga tasa. Sellejuures ei tohi pistiku koort mitte vigastada.

Pistikud asetatakse ridadesse, vahedega rida reast 40—50 sm. ja pistik pistikust 15—20 sm. Võitünni vitsade kasvatamisel asetatakse pistikud vahedega 30×50 sm.

Rohukasvataval maal (kraavimulla servad jne.) pajusid kasvatades jäetakse umbes 5—10 sm. pistiku pealmisest otsast maast välja, et noored võsud mitte rohust lämmatatud ei saaks.

Paju sortide valik. Sortide valik oleneb: 1) mis otstarbeks pajuvitsu tahtakse kasutada ja 2) pinnasest. On olemas peenemaid ja jämedamaid vitsasorte, koorega ja kooritult tarvitata- vaid. Kõikidelt nõutakse sitkust, oksteta vitsa ja suurt saaki.

Mineraalmaa nõuavad:

Vitspaju (*salix viminalis*) — suurim kogusaak, jäme vits, hästi kooritav, kuid veidi suure säisiga; korvi-, mööbli- ja võitünnivitsa tööstuseks, eriti savimaadel.

Ameerika paju ja pikalehine (*s. dasyclados*) palju vitspaju rist- sugutused teiste liikidega annavad head vitsa, kuid nõuavad head maad.

Kaspia- ehk liivapaju (*s. caspica*) — jäme vits, kõlbab tünnivitsadeks, koorega kasutatav, kasvab ka lausa liival; halvem pajusort.

Pinnase suhtes on leplikud (kasvavad hästi ka turbamaal):

Punapaju (*salix purpurea*) — peenike sile vits, väga sitke, sobiv sidumistöödeks, koorega kasutatav.

Mandlipaju (*s. amygdalina*) — jäme vits, peenike säsi, hästi kooritav, sobib nii korvi- kui tünnivitsa tööstu- seks.

Loogapajudeks sobivad mandlipaju, vitspaju ja hõbepaju.

Pajusorte võib tellida ülikooli õppe- metskonnast, Tartu, Aia tän. 46, hind umbes 1 sent tükk, ja metsaühingute kaudu riigimetsadest.

Hooldamine. Korraliku hooldamise juures kestab pajukasvanduse iga 15—20 aastat, andes iga aasta saaki. Tarvis hoida kasvandus umbrohust puhas (eriti kevadel), kohendada ridade vahe- list maad, iga aasta anda väetiseks kas laudasõnnikut või kunstväetist, kõrval- dada haiged vitsad, harvendada liiga ti- hedat kännuvõsa ja iga 5 aasta tagant jätta vitsad üheks aastaks lõikamata.

Vitsade lõikamine ja kasutamine. Vitsade lõikamine toimub sügisel ja talvel pärast lehtede langemist, kui maa juba on külmanud. Lõigata tuleb tera- va nooga võimalikult maapinna ligidalt, nõnda, et kändu järele ei jääks, kuid nii, et koort ei vigastataks ega juuri rikutaks kiskumise kaudu. Kevadel tu- levad kännud mullata.

Lõigatud oksad sorteeritakse pikkuse ja jämeduse järele, seotakse kimpudes- se, kaalutakse ja asetatakse aita jahe- dasse kohta kuni tarvitamiseni. Tahe- takse vitsu koorida, siis asetatakse kimp kevadel jooksvasse vette, kuni koor lahti on läinud, ja tõmmatakse vitsad läbi näpitsate, alates tüvest, nõnda et koor tuleb maha. Siis laotak- se vitsad päikese kätte kuivama, et nad omaks ilusa valge värvi. Tünni- vitsad lõhestatakse pooleks, alates lad- vast, ja hõveldatakse siledaks liimeist- riga, niisutatakse ja painutatakse vormi ümber ümmarguseks, asetatakse vormi sisse ja seotakse 25-kaupa pakki; pakid kuivatatakse katuseräästa all tuule käes õhukuivaks.

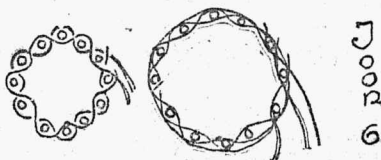
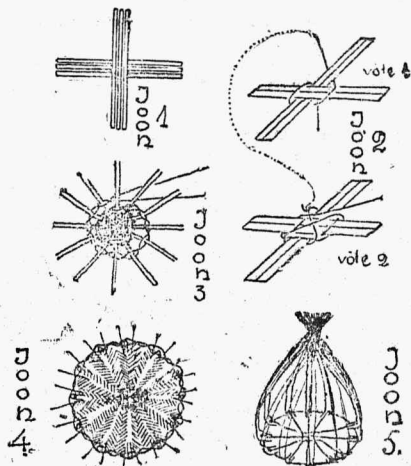
Korvi- ja mööblitööstuses vitsad enne tarvitamist keedetakse kuumas vees või aurutatakse, mille tõttu muutuvad paenduvamaks.

K. Kerberg,
Metsaühingute Liidu sekretär.

Ümmarguse korvi valmistamine.

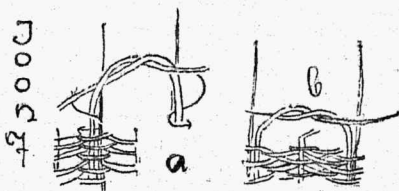
Materjal: Valmistamiseks tarvita- takse punaseid, kollaseid aid- ehk pee- nemaid pikemaid harilikku metspaju vitsu. Vitsad hoida väljas lumel ehk jahedas ruumis, tuppa tuua paar tundi enne valmistamist.

takse ettevaatlikult üles ja seotakse ladvast kokku. Nüüd algab külgede punumine. Et põhja servi kaitsta, seks punutakse esimesed 3—4 kord üle ka- he külg-püstvitsa, pärastpoole üle ühe, lihtsam põimendis. Mitmekesisamiseks eriti korvi külgede muutmise juhul

võib tarvitada punumist üle kahe kül- vitsa vaheldumisi punuste ja kollaste vitsadega. Kui külgvitsad punundi mõ- jul kindla suuna on omandanud, siis kõrvaldatakse latvu hoived nõör. Pu- numisel tuleb silmas pidada, et see sünniks tihedalt ja et üks serv teisest ette ei kasvaks. Selleks on soovitat uus vits paigutada järjekindlalt eri- külgpüstvitsa juurde, mis ühe külje ettekasvamise ära hoiab.

Valmistamine: Põhi. Esijoones te- hakse põhi. Selleks võetakse 6 ühepi- kust, väikese sõrme jämedust pihlaka- keppi, mille pikkus oleneb soovitavast korvi suurusest. Neljal kepil lõiga- takse keskelt, ühest küljest nõrgemaks, et punumise juures oleks kergem pae- nutada. Nüüd asetatakse kepid rista- misi (joon. 1), lõigatud kepid serva- dele — terved küljed sissepoole ja ter- ved keskele. Kepikesed võivad esialgu olla pikemad kui korvi põhja läbi- mõõt. Kepid ühendatakse joonisel 2 näidatud võte 1. ja 2. viisiliselt pike- ma ja peenema sitke vitsaga. Kui need juba kindlalt seisavad, siis lisatakse veel teine vits juurde ja kepikesi ette- vaatlikult laiali painutades, alatakse rist-punumist, naga näidatud joon. 3. Kui soovitav põhjasuurus käes, siis lõigatakse ülejäänud kepikeste otsad maha.

Serv ja sang. Kui soovitav kõr- gus käes, asutakse serva punumisele, mis sünnib vabaksjäänud külgpüstvitsa otste abil, millised ettevaatlikult vii-

Joon 8.

Külje punumine. Kui põhi valmis, siis valitakse välja joonisel näi- datud korvi punumiseks 12 ühejämedust tugevamat vitsa, lõigatakse otsad peene- maks ja torgatakse nad kumbagile poole põhjakepikesi tugevalt punundi vahele (joon. 4). Need vitsad keera-

mase punundi korra pealt alla litsu- takse, ning sissepoole pööratakse nii, et kaks enim murtut viimasest väljas- poolt läbilähevad, selle ületavad ja mis veel püstiseisja taha paigutatakse. Nii sünnib punumine jällegi üle kahekol- me vitsaga korraga, mis teeb serva

laiemaks ja tugevamaks. Käigud on näidatud joon. 8. Kumbagile poole korvi serva vastamisi jäetakse kaks tugevamat vitsa maha painutamata, neile ligilisatud kahe vitsa abil moodustatakse korvile kanne ehk sang. Kui korv nii suur, et kahele inimesele kantav, siis moodustatakse kaks sangakest

nelja vitsa abil joon. 7-b. Punumist lõpetades püütagu vitsa otsad jätta korvi sisse, kust nad pärast terava noaga maha lõigatakse.

Näidatud viisil võib valmistada ümarmargusi korve suuremaid ja vähemaid, vastavalt sellele tuleb teha aga materjalil valikut. Jakob Palk.

Maanoorte ülesanded talu toitlustamisel.

Selleks, et osata õigest kohast peale hakata ja teadlikult oma kodu toitlustamise parandamiseks tööd teha, peab tundma esijoones meie keha toidutarvidust. Vanal ajal peeti kõige tähtsamaks toidust saadavat soojust, siis arvati kaaluvam osa olevat valkainel. Kuid paarikümne aasta eest (1911. a.) leidis teadlane Casimir Funck, et organismile kõige tähtsamad on n. n. vitamiinid — eluandjad. Nende puudumisel esinevad mitmesugused haigused, näiteks luupehmenemine (laste kõvrad jalad), mõned silmahaigused ja üldine paha enesetunne. Vitamiinide keemilist koosseisu ei ole senini veel suudetud kindlaks määrata. On ainult leitud, et nad esinevad lahuselt toitainetes; leidub neid peamiselt aed- ja puuviljades, piimas ja munakoollases. Seepärast tuleb neid aineid toidus enam tarvitada kui seda senini tehtud. Kuumuse ja õhus seismise mõjul vitamiinid hävinevad. Vitamiinide leidmine muutis seniseid toite valmistamise- ja alalhoiuviise, seadis üles hoopis uusi põhimõtteid ja nõudeid.

Hea toit peab olema: 1) mitmekesine, 2) valmistatud vastavalt oma keemilisele koosseisule, 3) isuäratav, 4) või-

malikult toitev ja vitamiinirikas ja 5) korralikult lauale asetatud.

Kõiki neid nõudeid peavad noored aitama läbi viia. Õigemini öeldud, nad juba ongi teinud: korraldades aedviljade kasvatamise võistlusi, hoolitsevad nad selle eest, et mitmesuguseid köögivilju tunnema õpitakse, nende abil toitu mitmekesistatakse. Võistlusi lõpetades ärgu jäetagu nende kasvatamist aga soiku. Otse selle vastu: iga noor leidku oma kohuseks arvestada välja, kui palju kuluks neist aastas tema koduperel, ja kasvatada selle järele vastav hulk. Igal aastal. Selleks siin paar juhtnööri. Kui meie tahame asetada igapäev lauale lisaks kartulitele vähemalt üht või kaht aedvilja, kasutades selleks võimalikult mitmekesiseid köögivilju; peale tavaliste kaalide ja kapsaste ka porgandeid, peete, lillekapsaid, tomateid, spinatit ja muid, siis kulub üht aedvilja inimesele söögikorras umbes 200—400 gr. Nüüd tuleb arvestada välja, kui palju tuleb neid külvata, et saada perele vajalist hulka. Allpool toodud andmete alusel saab igaüks leida oma perele vastava määra, korrutades antud hulki oma pere liikmete arvuga.

Aedvilja nimetus	Ühele inimesele vajalik hulk aastas	Vajalik taimede või seemnete hulk	Sellele hulgaile vastav maaala.
Peakapsas	35 kg	35 taime	8—9 ruutmeetrit
Lillkapsas	8 "	22 "	3,5 "
Kaalikas	15 "	30 "	4 "
Tomat	10 "	10 "	2,5 "
Porgand	30 "	5 gramm	8 "
Peet	10 "	3—4 "	4 "
Sibul	3 "	75 taime	2 "
Hernes	8 "	150 gramm	8 "
Maauba	4 "	100 "	4 "
Türgiuba	4 "	50 "	2 "
Kurk	150 tk	3 "	7—8 "
Pinat	5 kg	9 "	6 "
Petersell	3 "	1 "	1 "
Seller	10 tk	12 taime	1 "

Kui tahame mõnda neist aedviljadest jätta välja, tuleb teiste hulka pisut suurendada. Oleks aga soovitatav, et alles ei jäetaks mitte ainult paari-kolme aedviljaliiki, vaid võimalikult suurem valik. Kõige vitamiinirikkamad neist on tomat ja spinat. Seejuures on mõned teadlased leidnud, et spinatil konserveeritud on rohkem vitamiine kui värskelt.

Toitu valmistades peab arvestama toiduainete koosseisu — kas on neis palju tärklist, nagu teraviljades, kartulis jne.; need tuleksid keeta päris pehmeks. Keetmisel tärglise kestad lõhkevad ja toit saab seeläbi kergemini seeditaks. See on eriti tähtis teraviljasaaduste juures. Aedvilju on aga soovitatav süüa kõige enam päris toorelt, kuna nad nii on kõige vitamiinirikkamad. Muidugi tulevad nad sel juhul hästi peenendada, soovitavaim on riivida. Valgurikkad toidud (liha, munad) on kehale kergemini omastatavad, kui nad pole liiga ära keedetud või küpsetatud, sest suures kuumuses nad tõmbuvad kõvaks. Rasvade juures pole valmistamisviisil suurt tähtsust, sest rasv kuumuse mõjul ei muutu. Samuti mineraalainete — soolade koosseis jääb valmistamisviisist hoolimata pea samaks.

Toiteve on söök ainult siis, kui aineid on võetud õiges hulgas — vahekorras. Nii

ei tohiks me liha tarvitada mitte üle 200 grammi päevas inimese kohta. Teraviljasaadusi ja juur- ning muid aedvilju tarvitada vaheldumisi — kui ühes toidus on teraviljad (mõni puder), siis teises võtta mõnd kõõgi- või puuvilja. Kuna aedviljade puhastamine võtab kaunis palju aega, siis on iga noore tänuväärseks ülesandeks oma vabal ajal puhastada toiduks vajalised aedviljad ja ka muidu olla abiks toidu valmistamisel.

Väga palju saavad noored ära teha ka toidu lauale asetamisel — isegi siis, kui nad peavad käima põllul tööl. Tules töölt pisut kiiremini, katkem ise laud, asetades asjad korralikult ja puhtalt, suvel kaunistades teda lilledega. Selleks, et saada mitmekesisemat toitu, võib igaüks avaldada oma soovi, mida teha.

Oma soove ja teadmisi ning õpetusi ei tohi aga seletada vanale perenaisele upsakalt ega üleolevalt. Pidagem alati meeles, et hoolimata mõningaist vigadest on meie emad palju targemad kui meie, omades elukogemusi. Talitagem põhimõtte järele: kus viga näed laita, seal mine ja aita! Kui nähakse, et meie abi ja uus viis on hea, siis võetakse see vastu ilma sõnadetagi.

Salme Masso.

Veimevaka valmistamisest.

Veimevaka valmistamine on meil vana rahvuslik komme, mida tõendavad hulk ilusaid esemeid muuseumides.

Veimevaka all mõisteti seda riidevarustust, mida noor naine abielludes kaasa viis oma uude kodusse, mida jagati pulmade ajal mehe sugulastele ja mõnikord isegi pulmalistele. Selleaegses veimevakas pidi olema palju esemeid ja kõik kodus teiste tööde vaheajal valmistatud. Veimevakas esinesid peamiselt varrastel kujutud esemed: sukad, kindad, vööd, peenelt valmistatud ja kaunistatud peenest riidest särigid, rahvariided, ka voodi- ja sõidutekid, ohjad jne. Nii panid vana-vanemad küllaldaselt rõhku enese ehtimisele, mis maksis palju uneta öid tütarlapse põlves. Veimevaka valmistamisel sai aga tütarlaps teadmata hulga oskusi enesele, millest jätkus eluks ajaks.

Rahvakombena on veimevaka valmistamine säilunud tänapäevani, kuid veimevaka sisu on tublisti muutunud. Vahepeal alahinnatud kõik vana ja rahvusline. Peened ostetud vabrikuga saadused toodi kodusse ja noored neid tegid igasugu moe käsitöid, mis kiiresti vananeb. Sel üleminekuajal käsitöö ise ka kirjadel ja värvidel muutus labasemaks ja uute voolude ja moodude tulekuga ei saa neid tarvitada.

Viimasel ajal võtab käsitöö jälle praktilisema ja väärtuslikuma ilme. Otsitakse ja kombineeritakse ka odavast ja lihtsast materjalist ilusat ja vajalist.

Kas on meieaja tütarlapsel veimevakk tarviline?

Kahtlemata vajab meieaja tütarlaps edaspidises elus mõndagi, mille valmistusele võiks ema juhatusel kaunis vara-

Kevade õues.

„Siit, siit, siit, sirrr — siir! —
Talve ja kevade-piir
on riius — sirr!“
Kes on too vallatu hõisatai?
Ai kätte sain, kätte sain!
Oli rasvanokk tihane väike,
mu akna all raagus sirelil
ta nogitses päikese laike.

Sõrmkübar, nõel, niit...
Õmblen siin, kuulatan viit.
Beskambris ma, üksinda
heledas päikeses.

„Siit, siit, siit, sirrr — siir! —
Talve- ja kevade-piir
on riius — sirr!“
Nii kilkab vallatu hõisatai
ja ilm nii lai, ilm nii lai!
Talu uppunud on päikese läikes.
Memm aidateel' tangu poetab.
neid nokib mu tihane väike.

Frida Ulm.

kult asuda. Nüüdsel ajal võiks iga naise veimevakka kuuluda kõiksugu köögirätikud ja tarbed, voodi- ja laua pesu. Nende esemete mood ei vaheldu nii kiiresti ja on alati tarvilised igale inimesele.

Missuguseid rätikuid vajab talupere-naine ja kuipalju. Esijärjekorras võiks kõne alla tulla silmapühke rätikud, mis eriti mõnusad läbilinased trell, atlas või toimise tehnikates, pikkus võib olla 100—150 cm., laius 45—54 cm. Rätikule võiks valgega märkida nimetähed, kas nurka või keskele ja panna riputis — lühemaile rätikuile otsa, pikemaile keskele. Ilusam on, kui neid palistatakse käsitsi ja palistus tehakse pahe-male poole $\frac{1}{2}$ —1 cm. laiune. Ilukäsi-rätti kui niisugust, praegune mood ei nõua. Neist rätikuist aitab esialgu tosinast.

Teine liik vajalikke rätte on käte-pühkerätikud. Selleks kõlbab suurepäraselt takune materjal, koetatud, toimine, pooltrell, vahvel, lepalina, kuid mitte väga tihe. Käterätid on praktilisemad, kui need 90—100 cm. pikad ja 45—60 cm. laiad, vitselpaelast riputis otsas, sest muidu jääb keskaik puhtaks ja rästi otsad pühitakse mustaks. Märkida

võiks sinise või punase märknüüdiga. Oleks hea, kui neid saaks kaasa 12 tüki, ka võiks riidet jääda veel paari rõn-gas rästi sisseseadmiseks uues kodus, milleks kulub riidet 160—200 cm. ühele.

Taldrikurätte valmistame linasest takusest või poollinasest, viimane on vastupidavam, toimne, trell, pooltrell; pikkus 100 cm., laius 50 cm., neist aitab 12 väiksema pere juures, kui nõudekuivatuse eest ka muidu hoolt kantakse. Klaaside kuivatuseks kõlbavad labane ja toimine tehnika, aga võrdlemisi õhukesed, kas läbilinased või poollinased, viimane annab uena klaasidele vähem karvu. Sarnastest rätikutest jätkub kuuest tükest ja võib taldrikurätidega ühes kududa, muutes vahepeal sidust. Noa ja kahvi rätte võib ka esialgu olla kuus, muidu sarnased taldriku rätidele, aga sisse võib kududa jämedamat takust lõnga.

Praegu on meie taluperedes käsil kastrulite igapäevane puhastamine ja selleks võiks olla hästi jämedast takusest materjalist 6 pühet, mille laius 60—70 sm. ja pikkus 90—100 sm. Samas kangas võiks ka kududa paar põranda lappi. Palistada ja punasega märkida otstesse või nurka tähed ja varustada

riputisega. Põrandalapp võib ka ilma riputiseta jääda. Nüüd oleks veel alati tarvis leiva või saia kausile laotada erilised rätid, millisteks võiks tarvitada poollinast tihedapindset, mis hästi soojust hoiaks, laius oleneb kausist 60—80 sm. lai ja pikk. Riputist ei panda külge, kuna see peaks seisma laualaekas varjul tolmueest, küll võib märkida. Liha- ja kalapuhastamise lapid, hõredast labasest või toimisest takusest, linasest riidest, suurus 40—50 sm., neiikandilised, ilma riputisteta. Neid võib valmistada oma äranägemise järele.

Peale eelnimetatute on tingimata vajalikud veel tolmulapid, mis on nelinurksed, labased vahvel toimised, krepp, linased või takused õreda kuduga 40—40 sm. või 60—60 sm. suured. Selleks võib ka valmistada trikoost lappe või heegeldada ja varrastel kududa. Lapid varustame riputistega.

Peale nende on veel tarvis mahla ja kohupiima pörutamise riideid, õhuke lina 70—70 sm. ja triikimise lina ning niisutamise lappe. Triikimise lina võib teha pleekimata puuvillasest riidest ilma õmbluseta ja kinnitada paelad lina nurgisse igasse kaks, et oleks hea kinnitada ja pingule tõmmata lauale. Kui triikimise lina valmistada, siis peab olema teada laua suurus. Ka paar saunalina takusest, linasest või poollinasest materjalist sobiks hästi, mitmesugustes vahvel tehnikates. Säärasel korral on noorel perenaisel võõras talus kõik oma käest võtta ja võib oma käe järele sisse seada.

Kui tütarlapsed juba varakult oma tulevase võimalikest hoolitsemata harkivad ja ise teevad, siis on võimalik seda kätte saada ka odavamalt.

Mari Martinson.

Vaidluskoosoleku korraldamisest maanoorteringis.

Maanoorteringides vaidluskoosolekuid korraldades võib valida vaidlusteemiks kas üldsisulisi, külakultuurelulisi või puht põllu- ja kodumajanduslikke aineid. Vaideldav küsimus olgu võnnalikkult seotud kohalikkude oludega, siis on ta rohkem haarav ja huvitavam nii vaidlejaile kui ka kuulajaile.

Koosoleku ettevalmistus.

Vaidluskoosolekud õnnestuvad maanoorteringis siis, kui nad on korralikkult ettevalmistatud, milleks on enne koosoleku algust juba teatud osa liikmetest end varustanud mitmesuguste andmetega, et kaitsta koosolekul oma töökspidamisi ja arvamisi.

Enne vaidluskoosolekut peab aegsasti olema teada vaidluse algataja, kuid ühtlasi tulevad ärajaotada ka ülesanded, kes liikmetest on algataja mõtete pooldajad ja kes vastased.

Valides vaidluskoosoleku teemiks mõni põllumajanduslik küsimus, näit.: „Missugune kanatõug on kõige sobivam kohalikkudesse oludesse,“ või „Missugust karjatõugu arendada,“ siis tuleb leida enne koosolekut üks liige, kes algatab vaidluse küsimuse, tuues esile sed tõud, siis leitagu ringi liikmetest

on tõuloomade, võrreldes segaverelistelega. Kuna tõukarjadest või ka tõulindudest on meil levinud mitmesugused tõud, siis leitagu ringi liikmetest iga tõu esindajana kaks kaitstjat, kes varustavad endid igasuguste andmetega ja astuvad koosolekul esimesena välja mõne tõu kaitseks. Kaitstjatena on soovitatav valida võimaluse korral niisuguseid liikmeid, kellel kodus on ka juba vastavaid loomi, sest siis annab kaitsmine ka tunduvalt paremaid tulemusi.

Vaidluseks endid ettevalmistanud noored varustagu koosolekuks igasuguste tarvilikkude andmetega ja tõendustega, et põhjendada oma mõtteid ja väiteid.

Vaidlus koosolekul.

Vaidluskoosoleku juhataja annab kõige esiti sõna küsimuse algatajale. Algataja rääkigu umbes 10—15 min. Peale algataja saavad sõna ettevalmistatud vaidlejad (näit. eritõugude esindajad) kordamööda, igaüks kuueks minutiks. On kõik ettevalmistatud vaidlejad rääkinud, siis antakse sõna ka teistele koosolijatele, kuid soovitatav on, et korraga ei saaks keegi rääkida rohkem kui 5 min., mis-

sugune otsus tuleb koosoleku algusel koosoleku juhatajal teatavaks teha. Koosolek võib aga omal soovil muuta ka rääkimisaega kas pikemaks või lühemaks.

On soovitatav, kui koosoleku algusel valitaks vaidluste tulemuste kohta seisukoha võtmiseks kolm hindajat, kes hoolikalt jälgides tõenduste ja põhjenduste esiletoomist vastaste poolt, otsustavad vaieluskäigu piirides, kumb pool seda tegi veenvamalt ja rohkem põhjendatult.

On vaidlused lõppenud,

siis teevad hindajad kokkuvõtte ja otsuse vaieluste tulemustest, mille

üks hindajatest koosolijatele ette kannab.

Kuna koosolijad loomulikult soovivad jõuda vaielusküsimuses mõnele seisukohale või otsusele, siis võib koosoleku juhataja üldkokkuvõtte järele, mida hindajad toimetasid ja koosolekule esitasid, otsuse anda koosolijatele üldhääletusele seisukoha võtmiseks ja otsuse tegemiseks.

Kui vaidlusköösolek on niiviisi organiseeritud ja ettevalmistatud juba enne koosolekut, siis muutuvad vaidlused väga elavaks ja koosolek täidab väga otstarbekalt oma ülesannet noortes kõneoskuse arendamises, kuid ühtlasi selgitab ka mõne tähtsama küsimuse ümbruskonna põllumajanduse elust.

End. Vint.

Meie maanoortelöö.

Tartumaa maanoortepäeva ja

loikuspeo korraldas Tartus 11. veebruaril Tartumaa Põllumeeste Esitus „Vanemuise“ saali, millest oli osavõtt haruldaselt elav.

Maanoortepäeval esinesid kõnedega härra riigivanem Konstantin Päts, prof. J. Uluots ja H. Oidermann.

Õhtul oli ühine koosviibimine „Vanemuise“ ruumikas saalis, mis aga tundus kitsana.

Maanoorte juhtide nõupidamine Tartus.

Põllutöököda korraldas 12. veebruaril Tartus „Põllumeeste kodu“ ruumides Tartumaa noorte maatulundusliikude organisatsioonide noortepäeva ja nõupidamise, millest võttis osa üle saja noorte-ringi juhi ja noorte tööst huvitatud isiku.

Nõupidamist juhtis põllutöököja direktor J. Hünerson. Nõupidamisel esinesid pikemate kõnedega põllutöököja dir. J. Hünerson: „Milleks organiseeruvad noored põllumehed“, põllutöököja nõuande talituse juhataja agr. K. Liideman: „Põllumehe maailmavaade ja selle kujundamine“, E. põllum. keskseltsi sekretär agr. A. Eckbaum: „Mida teeb maanoorte organisatsioon“ ja Volddi maatul. konsulent O. Kermas: „Kõnemusi noorte tööst ja tegevusest“.

Küsimuse igakülgse kaalumise ja põhjaliku käsitlemise järele leiti vajalikuks Tartumaal rohkem tähelepanu pühendada maanoorte organisatsioonides kutseliste küsimuste lahendamiseks. Ka osavõtjates noortes oli äärmiselt püsivust ja huvi küsimuse vastu, kuna nõupidamine kestis hommiku kella 10 kuni õhtu kella 11-ni, et lahendada kõiki tähtsamaid tegevuses esinevaid küsimusi.

Kindlasti võib loota, et Tartumaaal eeloleval suvel võtab maanoorte-ringide liikumine erilist hoogu.

Maanoortejuhitide kursus Väimelas.

Teine pikemaajaline maanoorte juhtide kursus peeti 15. jaan. kuni 11. veebruarini Põllutöömin. ja Põllutöököja ühisel korraldusel Väimela põllutöököolis.

Kursusest oli 15 osavõtjat, enamusega Võru- ja Tartumaalt. Kursust juhatas koolijuhataja P. Kitzberg ning lektoriteks olid kõik kohalikud kooli õppejõud ja väljaspoolt eriteadlased agr. K. Liidemann, agr. J. Ümarik, agr. E. Nugis, agr. A. Eckbaum, ltn. Lang, K. Kerberg, Ruus ja A. Meikop.

Noorte isetegevuse arendamiseks asutasid kursuselased kursuslaste ringi, mille juhatuses olid kursuselased kordamööda. Iga kursuslane pidi peale

gute kuulamise ja praktiliste harjutuste kaasatagemise ka vähemalt kord kursuse kestel refereerima, poneerima, ettekandeid hindama, koosolekut juhutama ja protokollima.

Osavõtjatele jäid kursulasist parimad mälestused ja muljed. Lõpppäeval, 11. veebr. oli Väimela põllutöökooli saalis välja pandud kursulaslaste tööd, kus iga kursuslane oma töö tasuta sai vastavalt auhinna. Samal ajal korraldati ka nõõripunumisvõistlused.

Käsitöö ja nõõripunumise võistlusel tulid kohtadele järgmiselt: I kohale Joh.

Ehrlich (Harjumaalt), Leo Pastak (Tartum.), Marta Valma (Läänem.) ja K. Suits (Tartumaalt).

2. kohale: A. Voorman, A. Obershneider; 3. kohale: F. Muma, E. Hütt, P. Herman ja Leosk. Kõnevõistlustel, mis kestsid viis tundi, võitsid: I auh. Herman Paul (Võrum.); II auh. Leosk, Paul, F. Saarnets ja E. Leosk.

Õpetajaskonnaga ja õpilasperega oli kursulasil väga sõbralik läbisaamine. Jääb ainult soovida, et kursulasel kannaksid seda rahvuslikku tuld üle kogu maa laiali. Leo.

Kirjandus.

„Maainimeste tööst ja elust“

on kodulooline liikuv lugemik, mis on ilmunud „Töökooli“ kirjastusel ja Tallinna üldõpetuse õpetajate rühmiku toimetusel. See üldõpetuslike raamatukeste sari tahab luua niihästi maa- kui linnlastele ühiseid töekspidamisi ja püüdeid, lähemalades neid kõigele kodumaa mullapinnast võrsuvale, õpetades armastama meie maaelu ja hindama põllumehe, aedniku loovat tööd. — Raamatukesed taotleavad samu sihte, mis õpperaamatudki. Neis on aga püütud vältida õpperaamatu stiili, kui lastele igavat ja vastumeelsemat. Iga raamat sisaldab ühe koduloolise asiala. Raamatu hind 25 senti. Alljärgnevad neli raamatukest on toimetanud Tall. üldõp. õp. rühmiku juhataja A. Oengo-Johanson.

„Viljaaed“ (40 lk.) käsitab kodust viljaaeda ilu ja tulu seisukohalt. Lähtudes õitsvate puude ilust, viljarikka aia toredast saagist, tuuakse lapse vaateväljale küsimus: kuidas saab ilusa aia, kuidas hoidub aed ilusana ja tulutoovana.

„Meie igapäevane leib“ (48 lk.) lähtub kodusest söögilauast, kus vanaisa lõikab teistele uudseleiba ja õpetab ühtlasi austust leivale kui peatoinuainele, mille omamine teeb inimese vabaks.

„Loomi talitamas“ (40 lk.) tahab rõhutada niihästi koduloomade tähtsust talumajapidamises, kui ka inimeste hoolt ja armastust loomade vastu.

„Karjapoiss on kuningas“ (48 lk.) kujutab karjalast tema suures ja vabas ajaviite- ja lõbude vallas ime-meistrina, pillimehena ja looduseuurijana; näitab ühtlasi lapse tähtsast osa talumajapidamises, tema varajast iseseisvust palgalisena võõras talus.

Need on tööraamatud kõige paremas mõttes: iga lugemistüki järel on rida ülesandeid õpilastele iseseisvaks töötamiseks ja primitiivse sünteesi tegemiseks. Varustades õpilasi nende tööraamatutega ei tarvitse õpetajal karta, et koduloo tund jääks kuidagi õõnsaks ja tühjasõnaliseks.

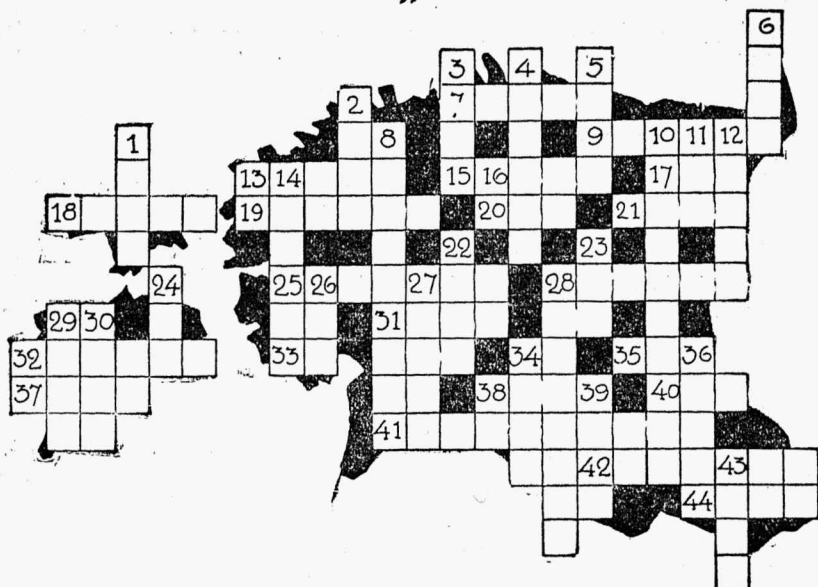
Maanoorte ringide põhikirja ilmus trükist Põllutöökoja väljaandel ja on saadaval soovijale Põllutöökoja nõuandetalitusest, Eesti Põllumeeste Kesksest, Eesti Maanaiste Kesksest ja kõikidelt maatulunduse- ja kodumajanduse konsulentidelt.

Uus maanoorteringide põhikirja on nii koostatud, et tema võimaldab asutada maanoorteringi mõne seltsi juurde noorte osakonnana või iseseisva ringina. Põhikirja alusel tuleb ring registreerida Põllutöökojas ülemaalse Maanoorte Ühenduse sekretariaadis.

Põhikirja alusel on ring oma tegevuses täiesti iseseisev, kuid tema tegevuse eest on vastutav täisealine ringivanem, keda valivad maanoored oma töö ja tegevuse juhtijaks.

Nõudke põhikirju eelpoolnimetatud asutustelt ja isikutelt maanoorteliikumise laiendamiseks.

Ristsõna „Kodumaa“

Põikread: 7. Maakoht Järvamaal (a=u). 9. Protestantlik kihelkond. 13. Rand Põhja-Eestis. 15. Maakond. 17. Kodumaine kaunvili. 18. Kihelkond Hiiumaal. 19. Sama, mis 9. 20. Vald Pärnumaal. 21. Väina nimetus. 25. Vald Pärnumaal. 28. Kaitseliidu üksus. 31. Järv Kesk-Eestis. 32. Tähtis leivakõrvas. 33. Eesti vabariik. 35. Kihelkond Tartumaal. 37. Elab Abrukal. 38. Rõõmustab põllumeest. 40. Maakoht Tallinna lähedal. 41. Maakoht Läänemaal. 42. Vajalik igapähele. 44. Emajõe lisajõgi.

Püstread: 1. Eesti saar. 2. Koht

Karksi lähedal. 3. Esineb P.-Eestis. 4. Eesti jõgi. 5. Maakoht Pärnumaal, ka naise nimi. 6. Pärnu jõe lisajõgi. 8. Saar Soome lahes. 10. Maakoht Hiiumaal. 11. Ümberpöördult sama, mis 17. paremale. 17. Kirik Saaremaal. 14. Rand Põhja-Eestis. 22. Kodumaine kala. 23. Vald Tallinna lähedal. 24. Vald Pärnumaal. 26. Vabadussõja kangeline. 27. Eesti tööstuslinn. 28. Mägi Lõuna-Eestis. 29. Veekogu. 30. Nii nimetab Eestit soomlane (u=o). 34. Sõiduk. 36. Vald Võrumaal. 39. Kihelkond Hiiumaal. 43. Sama, mis 44. paremale.

R. J.

Kuidas tellida „Maanoored“.

Eesti Põllumeeste Keskseksi väljaandel ilmub „Maanoored 1934. aastal eraldi väljaandena üks kord kuus ja maksab 120 senti aastas, ning 65 senti poolaastas. Igale „Maanoored“ sõbrale, kes teistelt aasta-tellimise vastu võtab ja aadressi ühes rahaga talitusele ärasaadab, anname vaevatasuks 20 senti eksemplari pealt.

Odavam rahasaatmise viis on kohalikus postiasutuses raha sissemaksmine Eesti Põllumeeste Keskseksi posti jooksvale arvele nr. 153. Tallinna peapostkontori. Selleks tuleb postkontorist osta sissemaksu kaart (sinine), mis maksab ühe sendi. Kaartile märgitakse saadetava rahasumma suurus, aadress ja üralõigatavale osale võib kirjutada tellija aadressid. Sarnase kaartiga raha saatmine maksab iga 10 kr. ehk selle osa pealt 1 sent ja põhimaksuks 5 senti. Tellimisi võib saata ka kinnises kirjas postmarkidega.

Tellimised ja järelepärimised saata: Tallinn, pk. 54, „Maanoored“ talitus.